

Over de Rand

Eind 2010 telde ons land nog 42.854 land- en tuinbouwbedrijven. Dat waren er nog maar eens 1.550 of 3,5% minder dan een jaar eerder. De totale tewerkstelling in de sector daalde in één jaar met 3,49% tot 80.944: een sluipende daling met 2.921 jobs of meer dan het banenverlies bij Opel Antwerpen. In één jaar ging overigens nog eens 109 km² landbouwgrond verloren, terwijl ook het bosareaal met 2 km² daalde. In tien jaar werd 410 km² volgebouwd. PVb

© Concentra
(Uit Gazet van Antwerpen van 15 juli 2011)

De kwaliteit van onze leefomgeving staat onder druk. Open ruimte wordt schaars, waterlopen en gronden raken vervuild, het verkeer eist zijn tol, we krijgen te kampen met overstromingen, ... Het is dan ook van groot belang dat we een goed evenwicht vinden tussen de leefkwaliteit van onze inwoners, de kwaliteit en uitbouw van ons wegennet, het ruimtelijk beleid en het behoud van de natuur.

(Website gemeente Macheelen)

De open ruimte in verstedelijkte gebieden blijft, ondanks de veelheid aan opportuniteiten die er zich voordoen, in een proces van verstarring steken. De houding van het Vlaams ruimtelijk beleid inzake deze complexe maar tevens uitdagende gebiedsproblematiek, wordt door onmacht en gelatenheid gekenmerkt.

(Roeland Cappon – UGent)

Toch gaat de aanslag op de open ruimte in Vlaanderen onverminderd voort. Elke dag verdwijnt er 7,5 hectare open ruimte onder asfalt, steen en beton. Dat is de oppervlakte van 11 voetbalvelden. Dag in, dag uit.

(Uit: Open ruimte Ademruimte - BBL)

Beste partner,

Met 'Over de Rand' ligt er een uitnodiging voor u klaar. Een uitnodiging om na te denken over en actief mee te werken aan het behoud, de versterking en de inrichting van de open ruimte in de Vlaamse Rand. Van die Vlaamse Rand maken 19 gemeenten deel uit: Asse, Beersel, Dilbeek, Drogenbos, Grimbergen, Hoeilaart, Kraainem, Linkebeek, Machelen, Meise, Merchtem, Overijse, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem en Zaventem. Die Rand moet ook rekening houden met de verbindingen met de omringende gemeenten en Brussel. Rivieren, ecologische verbindingen, mobiliteitslijnen, erosieproblemen, economische invloeden of recreatieve netwerken stoppen niet aan de gemeentegrenzen van de Vlaamse Rand.

Er is nog open ruimte in de Rand, maar die verdwijnt stelselmatig of versnipperd, wordt ontoegankelijk en verliest aan kwaliteit, terwijl daar toch miljoenen mensen wonen, werken, spelen, naar school gaan en zich verplaatsen. Voldoende kwalitatieve open ruimte is noodzakelijk voor de levenskwaliteit nu en voor de toekomstige generaties. Gebrek aan omgevingskwaliteit kan leiden tot milieu- en gezondheidsproblemen, sociale desintegratie of criminaliteit. Daarom is het van belang de open ruimte in de stadsrand maximaal te vrijwaren en kwalitatief te ontwikkelen. Veel gebeurt al, maar heel wat kansen blijven onbenut. De lat kan heel wat hoger gelegd worden. We kunnen meer, beter en duurzamer.

Verantwoordelijk uitgever: Toon Denys, gedelegeerd bestuurder Vlaamse Landmaatschappij

Redactie Vlaamse Landmaatschappij Vlaams-Brabant

Gedrukt op 600 exemplaren door drukkerij Vanderpoorten

Copyright beeldmateriaal: Vlaamse Landmaatschappij en vzw De Rand op pagina's 13, 35, 39, 41, 109, 112

We hebben grondig nagedacht over wat we u wilden aanbieden. Een integraal plan voor de Vlaamse Rand? Een visie? Een startnota? De werktitels waren verscheiden en heterogeen. Een beetje zoals de Vlaamse Rand zelf. Uiteindelijk is het dit werkstuk geworden: 'Over de Rand'. Het bevat de krachtlijnen waarrond we met zijn allen willen werken voor de versterking van het groene karakter en het behoud van de open ruimte in de gemeenten rond Brussel. Om die krachtlijnen op papier te zetten hebben we het warm water niet opnieuw uitge-

vonden. Over de Rand is immers al veel inkt gevloeid en er zijn al heel wat plannen en visies uitgewerkt. Aan de basis van deze nota ligt dan ook een ruimere visie op het grote geheel, zoals die bijna automatisch voortvloeit uit de planvorming en de afbakeningsprocessen van de voorbije jaren. Alle voorstellen passen op de een of andere manier mooi in die ruimere visie. Als we die visie in praktijk willen brengen, dan moeten alle stukjes van de puzzel samenvallen tot een harmonieus geheel. Deze nota bevat krachtlijnen en ideeën. Het moet een basis worden om de volgende twee jaar

samen met alle mogelijke partners na te denken over de concrete invulling van die krachtlijnen en ideeën. Samen met de 19 randgemeenten, de provincie Vlaams-Brabant, de Vlaamse, de Brusselse en de Waalse overheid moet 'Over de Rand' de aanzet zijn om tot concrete acties te komen die we kunnen uitvoeren op het terrein.

In 2012 en 2013 willen we voor de hele Vlaamse Rand een planprogramma uitwerken, zodat we met het instrument landinrichting de plannen en visies kunnen vertalen in concrete realisaties. In inrichtingsplannen. Acties.

Hoe we de taken verdelen of wie voor welke centen of inspanningen kan of wil zorgen, dat is nu nog niet in detail uitgewerkt. De nota moet wel een eerste stap zijn - een leidraad - om tot verdere concrete afspraken te komen. Een houvast voor al wie wil meewerken aan een duurzame ontwikkeling van de Vlaamse Rand. De nota moet ervoor garant staan dat de verschillende initiatieven zo goed mogelijk worden gecoördineerd, uitgewerkt en op elkaar afgestemd. 'Over de Rand' vervangt de bestaande initiatieven dus niet, maar reikt

een kader aan om ze nog meer op elkaar af te stemmen. Daarnaast moet het een referentiekader of een toetssteen worden om nieuwe projecten te beoordelen.

Maar op dit moment is het nog een uitnodiging. Een uitnodiging om samen na te denken over hoe we de Vlaamse Rand open, groen, leefbaar en kwalitatief beleefbaar houden of maken. En vooral een uitnodiging om hier actief aan mee te werken en samen een toekomstvisie uit te bouwen.

Ter overweging

Twee tegengestelde visies?

“In een tijd waar begrippen als de nevelstad, polycentrische ontwikkeling, en ecopolis opgeld maken heeft de strikte scheiding tussen stad en land, natuur en cultuur, zowel op planmatig als beleidsmatig vlak afgedaan. Dergelijke dichotomieën beantwoorden al lang niet meer aan de hedendaagse ruimtelijke realiteit en ondanks het Brusselse beleidsdiscours over de compacte stad en het Vlaamse beleidsdiscours over de groene rand is deze stelling ook voor Brussel valide. De conventionele voorstelling van de Brusselse metropool als een sterk verstedelijkt kerngebied, met daaromheen een groene rand en vervolgens een landelijk buitengebied strookt nauwelijks met de werkelijkheid.

Een meer met de realiteit corresponderende ruimtelijke lezing van Brussel metropool dringt zich dus op. Van specifiek belang daarbij is de openruimtestructuur. Open ruimte ligt immers centraal in de frontlijn van verdere ontwikkeling en bekleedt in dat opzicht een strategische positie. Bovendien is de impact van open ruimte op de leefbaarheid van Brussel en omgeving lang onderschat. In het kader van verhoogde aandacht voor duurzame ontwikkeling en klimaatadaptatie wordt steeds meer naar de nog aanwezige open ruimte gekeken om een aantal doelstellingen en maatregelen te halen.”

Elke Vanempten, doctoraatsonderzoekster
K.U.Leuven, Erasmushogeschool Brussel

“Een ‘groene gordel’ rond Brussel werd voor het eerst voorgesteld door de Groep Alpha in 1958 in een streekstudie voor de ruimtelijke ordening van de ruimere omgeving van Brussel in opdracht van het toenmalige Ministerie van Openbare Werken, Bestuur van de Stedenbouw en de Ruimtelijke Ordening. Het was de bedoeling de ongeordende suburbanisatie te stoppen en ze op te vangen in enkele stedenbouwkundig verantwoorde en geordende satellietsteden rond de Brusselse agglomeratie. Het idee van de groene gordel en de satellietsteden werd ontleend aan het bekende Abercrombie-plan voor de ruimere omgeving van Londen, waar het ‘green belt’-beleid nog steeds van toepassing is.

Het groenegordelconcept werd overgenomen in de latere provinciale en gewestelijke structuurplannen: van 1964 af. Het voorstel van de satellietsteden werd verworpen, omdat uit evaluaties van het ‘New town’-

beleid in Engeland en de discussies over de nieuwe steden rond Parijs was gebleken dat zij – hoewel beter geordend – alleen maar de centralisatie naar de hoofdsteden versterkten en daarbij te klein waren om een reële decongestie van die hoofdsteden te bewerkstelligen.

Een studie van ‘Mens en Ruimte’ wees uit dat de ongeordende suburbanisatie en de lukrake verkavelingen in de Vlaamse Rand de voornaamste oorzaak waren van vervreemding en sociale verdringing in de randgemeenten. Zo kreeg het groenegordelconcept een ruimer maatschappelijk draagvlak in Vlaanderen. Naar analogie met het Green belt-beleid in Groot-Brittannië en van het ‘Groene hart’-beleid voor de Randstad in Nederland, kan dat beleid m.i. worden beschouwd als een planologische parel aan de kroon van de ruimtelijke ordening in Vlaanderen.”

Herman Baeyens, oud-directeur van ‘Mens en Ruimte’ en
voorzitter van de Gecoro’s van Dilbeek en Sint-Pieters-Leeuw.

Tijd voor kwaliteit

Het beleid voor de Vlaamse Rand van zowel de Vlaamse Regering als de provincie Vlaams-Brabant is op het vlak van open ruimte al jaren eenduidig en consequent. Beide beleidsniveaus hebben ervoor gekozen om de groene gordel rond Brussel groen en open te houden. Het thema van de versterking van de open ruimte in de Vlaamse Rand komt aan bod in tal van beleidsdocumenten op Vlaams niveau.

Het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen beschouwt het behoud van het openruimtenetwerk in de Vlaamse Rand als essentieel. De onbebouwde ruimte van het openruimtenetwerk moet maximaal worden gevrijwaard van aansnijding voor wonen, werken of nieuwe infrastructuur. Een kwalitatieve ontwikkeling van het randstedelijk gebied zal rekening houden met het belang en de waarde van de open ruimte. De bestaande open ruimte moet niet alleen behouden, maar ook verder ontwikkeld en ingericht worden om er de kwaliteit, de betekenis, de bruikbaarheid en de duurzaamheid van te verbeteren. Restructies kunnen een kwalitatieve inrichting krijgen en zo mee opgenomen worden in een groot netwerk van open ruimte in de Vlaamse Rand. Zo worden de krijtlijnen uit het beleid omgezet in concrete realisaties. Een grafisch voorbeeldje kan dat het best illustreren.

De verschillende openruimte-kamers in het openruimtenetwerk Woluwebekken krijgen een eigen functie en inrichting en worden met ecologische, landschappelijke of recreatieve lijnelementen met elkaar verbonden. Dat versterkt de open ruimtes op zich en de netwerkstructuur tussen die open ruimtes.

De 'hardere sectoren' integreren

Betekent dat het einde voor economische expansie, woningbouw of andere harde infrastructuur? Niet noodzakelijk, maar men wil wel een halt toeroepen aan het onverantwoord aansnijden van open ruimte en de sluipende uitbreiding van de verstedelijking. Als we de omgevingskwaliteit en de leefbaarheid in het gebied willen verbeteren, dan vraagt dat dus om maatregelen en initiatieven.

Maar we zitten in een bruisende regio – de entourage van een hoofdstad in beweging – waar al heel wat initiatieven zijn genomen. En toch blijven sommige kansen voor zowel de Vlaamse Rand als de regio Brussel op dit moment nog onbenut. Al was het maar, omdat de hoofdstad vanuit Brussels oogpunt cartografisch als een eiland wordt voorgesteld en omdat Brussel op de meeste Vlaamse kaarten een blinde vlek is. We missen kansen om de link tussen beide regio's te leggen: fietspaden die aan de gewestgrens stoppen, waterlopen die vanaf een grenspunt plots anders worden ingericht en beheerd of open ruimtes die niet met elkaar verbonden – en dus versterkt – worden, omdat er toevallig een gewestgrens tussenin loopt.

Grimbergen

De Zenne in Lot

Maar we missen ook kansen, omdat de lopende initiatieven zich doorgaans beperken tot de eigen sector of het eigen afgelijnde gebied. Initiatieven worden niet zelden naast elkaar uitgevoerd, waardoor er geen onderling overleg is en we kansen laten liggen op dat sectoroverschrijdende, versterkende effect. Daardoor wordt er geen volledige invulling gegeven aan de beslissingen van de Vlaamse Regering en wordt er te weinig ingespeeld op de kansen die de Vlaamse Rand biedt.

De Vlaamse Rand biedt – samen met de aangrenzende gewesten – heel wat kansen voor versterking van de open ruimtes enerzijds, maar ook voor sociale en economische initiatieven die inspelen op de troeven van de Vlaamse Rand en die ook verder versterken. Uit de verschillende sectorvisies kan een globaal, samenhangend en geïntegreerd concept gedisilleerd worden: een visie die de rode draad wordt voor de inrichting van de open ruimte in de Vlaamse Rand.

De vijvers van Ruisbroek

De context

Na het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en de bijbehorende afbakeningsprocessen en ruimtelijke uitvoeringsplannen is het tijd voor de realisatie op het terrein. De Vlaamse Regering nam een beslissing over het RUP VSGB – het Ruimtelijk Uitvoeringsplan Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel – en het flankerend beleid dat daarbij hoort om de visie op het terrein gemakkelijker te kunnen realiseren.

Voor de visievorming willen we verder gaan dan wat er in het VSGB is uitgetekend. Het VSGB kan immers niet los gezien worden van de omliggende ruimtes. Netwerkstructuren in openruimtegebieden kunnen we pas creëren, als we het geheel bekijken, als we verder kijken dan de delen. Dat houdt in dat we samen met onze partners een ruimtelijke visie uitwerken voor de hele Vlaamse Rand. We geven open ruimte een gezicht, een identiteit, maken de open ruimte functioneler en schakelen de verschillende onderdelen aaneen tot een groot en sterk geheel.

In dat verhaal wil de VLM een regierol opnemen. Samen met al onze partners willen we daarvoor heel wat middelen inzetten: grondenbank, beheerovereenkomsten, mestbank, plattelandsbeleid, natuurinrichting, ruilverkaveling en landinrichting.

In een groot en complex gebied als de Vlaamse Rand zou het fout zijn om alle touwtjes in handen te willen houden. We willen daarom in de eerste plaats een soort van beslissingskader creëren om initiatieven te initiëren, te stimuleren. Voor wat er in deze 'Over de Rand' volgt, rekenen we ook op onze partners. We zetten samen de schouders onder het initiatief. In deze nota spreken we vaak in de 'wij-vorm'. Dan hebben we het over het team van partners, dat samen met de VLM, initiatief wil nemen in de Vlaamse Rand en zich kan vinden in wat deze nota vooropstelt.

3

Projectmissie en doelstellingen

Onder andere met landinrichting willen we de Vlaamse Rand dus op een duurzame, samenhangende manier inrichten en ontwikkelen. We willen in de 19 gemeenten de leef- en omgevingskwaliteit verhogen, de regionale economie stimuleren en de samenwerking tussen een brede waaier van betrokkenen – in en buiten de Vlaamse Rand – versterken.

De Vlaamse Rand is geen homogene regio. Er is een grote variatie: van dichtbevolkt tot vrij open, van agrarisch tot verstedelijkt, van industrieel tot landelijk. Maar net in die diversiteit liggen weer extra kansen. En er zijn wel constanten voor de hele Vlaamse Rand, zoals de nabijheid van Brussel, de kansen voor groen en open ruimte, de alomtegenwoordige speculatie-druk, de economische sterkte van de regio, ...

Omgevingskwaliteit

In die context willen we werken aan omgevingskwaliteit: de waardering die mensen op een bepaald moment aan een gebied toekennen en die ervoor zorgt dat mensen om een gebied geven. Omgevingskwaliteit is deels ook een “aanvoelen” dat ook door andere factoren wordt beïnvloed. Bij het verbeteren van de omgevingskwaliteit integreren we steeds de ecologische, economische en maatschappelijke belangen van een gebied. Zo creëren we gebieden waar we gehecht aan kunnen zijn, gebieden met een eigen identiteit en die de moeite zijn om voor te gaan, nu en in de toekomst.

Gebiedsgericht

De omgevingskwaliteit verschilt van gebied tot gebied. Daarom leggen we meer de klemtoon op een gebiedsgerichte werking. De VLM is actief in die gebieden waar de context om tot een algemene verbetering van de omgevingskwaliteit te komen complex is.

Maatwerk

We willen vanuit de basis vertrekken en de gemeenschap zoveel mogelijk bij onze plannen betrekken. Op lange termijn rendeert dat beter en wie betrokken wordt, voelt zich voor een stuk ook mede-eigenaar van de uiteindelijke realisaties. Om onze doelstellingen te realiseren zetten we gericht een mix van beschikbare instrumenten in en verkennen we gepaste en innovatieve communicatievormen. Waar nodig bouwen we instrumenten uit of sturen we bestaande instrumenten bij om een beter effect te bereiken. Waar zinvol doen we een beroep op anderen voor het inzetten van hun kennis en instrumenten.

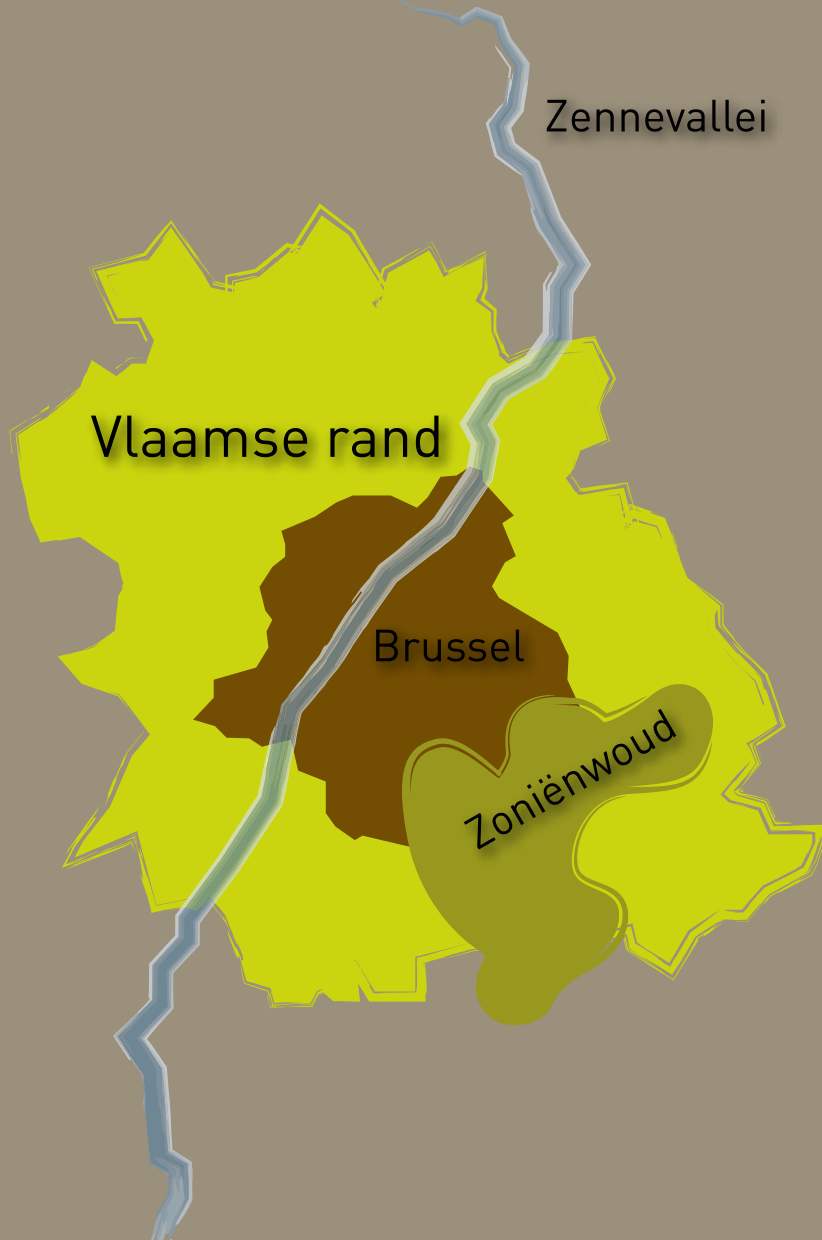

**Uitgangssituatie
en kenmerken
van het gebied**

De Vlaamse Rand is geen landschappelijk, economisch of maatschappelijk geheel. De Rand wordt gekenmerkt door een grote diversiteit, maar heeft landschappelijk wel twee belangrijke structuurdragers: de Zennevallei en het Zoniënwoud.

Als we wat meer inzoomen op de regio dan kunnen we verschillende deelgebieden onderscheiden, elk met een eigen karakter en kwaliteiten die in een gebiedsgerichte, geïntegreerde benadering op maat kunnen worden versterkt. Dat kan niet via een eenheidsbenadering. In deze deelgebieden zijn verschillende partners actief, waardoor de samenwerking in de verschillende deelgebieden op een andere manier vorm zal krijgen. Daarnaast is de Vlaamse Rand een dusdanig groot gebied dat het best in fasen aangepakt wordt.

Ruwweg onderscheiden we negen deelgebieden. Onze indeling is een tijdsgebonden keuze. Er zijn ook andere indelingen mogelijk. Naargelang de invalshoek of de timing kan een andere indeling meer opportuun blijken.

Wemmel
Grimbergen
Londerzeel

5

6 Zenne noord

7 Zaventem

4

Dilbeek
Asse

Pajottenland 3

2 Zenne zuid

8

Kraainem
Wezembeek-
Oppem

9 Zoniënwoud

1

tussen Zenne
en Zoniën

Het eigen karakter van elk deelgebied in de Vlaamse Rand kan een basis aanreiken om via ruimtelijke inrichting meer betekenis en herkenbaarheid te geven aan elk deelgebied.

Aan de hand van de verschillende open ruimtes in de deelgebieden is het bovendien belangrijk om naar netwerkverbanden te zoeken en zo het groene en open karakter van de Vlaamse Rand te versterken.

We bespreken kort elk deelgebied.
In de kadertekstjes vind je de mogelijke kansen voor elk deelgebied.

Tussen Zenne en Zoniën

Het gaat hier om een matig verstedelijkt deelgebied met nog een relatief hoog plattelandskarakter. De valleitjes en bossen zijn landschappelijk dominante restanten van het Kolenwoud tussen Zoniën en Hallerbos. De rivier- en beekvalleien zijn sterk in het landschap herkenbaar. Ook grondgebonden landbouw heeft nog een prominente plaats in dit openruimtegebied.

De plattelandskwaliteit van dit deelgebied vraagt om versterking, vooral door oog te hebben voor de valleien en de bosverbindingfuncties en door landbouw nieuwe functies te geven, onder meer als beheerder van het landschap.

Zennevallei Zuid

Dit verstedelijkte gebied met een historisch industriële component ligt in een brede vallei met een verstedelijkte uitloper in de richting van Halle. De industriële en logistieke ontwikkelingen concentreerden zich voornamelijk langs infrastructuren, zoals de N6, het kanaal Brussel-Charleroi en de E19. Ze concentreren zich het meest bij de grens met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar ze sterke relaties hebben met de geïndustrialiseerde zones in Vorst en Anderlecht. De eerder chaotische ruimtelijke structuur verweeft verstedelijkte zones met waardevolle omringende open ruimtes.

In dit deelgebied kunnen we de stedelijke en de ecohydrologische dynamiek verenigen. Hier kunnen we hoogwaardige open ruimtes creëren met een ecologische betekenis.

Pajottenland

Met Sint-Pieters-Leeuw als kern raakt een traditioneel onderdeel van het ruimere Pajottenland aan de grens van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ook hier vinden we landschappelijk dominante bos- en natuurgebieden en aanzienlijke kouters met grondgebonden landbouw. De open ruimte dringt vaak diep in het bebouwd weefsel door, maar mist op heel wat plaatsen de verbinding met de open ruimte even verderop.

Deze openruimtearm met een uitgesproken platlandskarakter kan worden versterkt en een expliciete ecohydrologische link met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ter hoogte van de grensoverschrijdende open ruimtes ligt voor de hand. Brussel – en meer bepaald Anderlecht – reikt hier met zijn groene en blauwe vingers aan Vlaanderen. Dat nodigt uit om zowel ecologie, hydrologie, als recreatie en zelfs zachte, functionele mobiliteit te linken tussen de twee gewesten. De Brusselse metrostations – en bij uitbreiding de binnenstad – liggen binnen fietsafstand.

Behalve het behoud en de versterking van de omkaderende landschappen kan de landschappelijke structuur ook verbindingen gebruiken naar deelgebied 1 – Tussen Zenne en Zoniën – door het sterk bebouwd centraal gebied van Zennevallei Zuid. Zowel agrarische, landschappelijke, ecologische als recreatieve verbindingen kunnen bijdragen tot een grotere continuïteit van de natuurwaarden aan beide zijden van de verstedelijkte, tussenliggende ‘vinger’.

Dilbeek/Asse

Hier vinden we een relatief recent verstedelijkt en verstedelijkend deelgebied, onder meer door de aanwezigheid en de aanzuigkracht van belangrijke verkeersinfrastructuren met een oriëntatie op Brussel, zoals de R0 met verschillende afrittencomplexen in deze regio, de E40, de N8 en de N9. Ook twee belangrijke spoorverbindingen doorkruisen dit gebied. Grote concentraties van bebouwing wisselen af met bedrijventerreinen en een researchpark. Wonen en werken zijn hier nauw verweven en ook de wegen voor woon- en werkverkeer lopen door elkaar. De open ruimte in deze regio is versnipperd en gemengd, maar waardevol: bosfragmenten, waardevolle valleien en verspreide landbouw. Maar de open ruimte dringt via de vallei van de Molenbeek en het Laarbeekbos wel door tot in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Verder weg van de hoofdstad vinden we compacte landelijke dorpskernen met woonlinten vanuit het historische dorpscentrum. Hier wenkt het Pajottenland en de grootschaligere beroepslandbouw, vaak in een decor van open kouters.

Hier kan een netwerk van hoogwaardige multifunctionele open ruimtes verankerd worden in de huidige openruimterelicten. Ecologische, hydrologische, agrarische en landschappelijke verbindingen tussen de onderscheiden openruimtevlakken kunnen hun functie als groene, blauwe en oranje stapstenen van en naar de hoofdstad versterken. In het hinterland van Asse en Dilbeek kan de land-

bouw een belangrijke rol toebedeeld krijgen als behoeder van de open ruimte en als beheerder van het landschap binnen de context van voedselvoorzienende bedrijvigheden. Hier kan versterking van de landbouwstructuren worden overwogen, met respect voor en verbetering van de andere elementen die een rol spelen bij het behoud en de versterking van de open ruimte en het landschap.

Grimbergen/Wemmel

Dit relatief open gebleven deelgebied is voor een stuk vergelijkbaar met deelgebied 3 – Pajottenland. Rond Wemmel vinden we een vrij compacte kern, omgeven door open ruimte, die zich doorzet richting Meise, Merchtem en Grimbergen. Bos- en valleistrukturen wisselen elkaar af tussen een overheersend agrarisch gebied dat vooral wordt gebruikt voor beroepslandbouw. Het gaat om een zeer uitgestrekt deelgebied, waarin Grimbergen en Wemmel onderling verschillen inzake openruimtekarakter. Ook hier vinden we in het hinterland kleinere, geïsoleerde kernen die volledig tot het buitengebied behoren.

De open ruimte rond de compacte kern van Wemmel is grensstellend. Door de vallei van de Maalbeek nog beter op te waarderen kan het zuidelijke ingesloten landbouwgebied dat tegen de R0 aanleunt, beter verbonden worden met het noordelijk ingesloten landbouwgebied rond Hof te Bever. Barrière doorbrekend denken kan Laarbeekbos ecologisch en recreatief dan weer nauwer verbinden met het zuidelijk ingesloten landbouwgebied.

De concentrische oriëntatie van de aanwezige valleien kan worden beschouwd als een groenbuffer met de stad. Visueel-ruimtelijk levert het een strategische meerwaarde op, als de historische groenrelicten als toeristisch-recreatieve stapstenen worden opgewaardeerd. Rond Grimbergen kan het openruimtenetwerk worden uitgebouwd, als de bestaande, meer

verspreid liggende bosgebieden tot een samenhangende bosgordel wordt omgevormd. Anderzijds zijn de Tangebeek en het indringend landbouwgebied Potaarde twee structurerende elementen van het openruimtenetwerk. Hier kunnen we de open ruimte versterken met recreatieve of parkachtige verbindingen.

Zennevallei Noord

Zennevallei Noord is grotendeels vergelijkbaar met Zennevallei Zuid: een verstedelijkt gebied met een historisch industriële component in een brede vallei met een verstedelijkte uitloper tot in Machelen en Vilvoorde. De industriële en logistieke ontwikkelingen concentreerden zich voornamelijk langs het kanaal Brussel-Charleroi en de Woluwelaan. De vaak nog actieve, zwaardere industriële bedrijvigheid is gelijkmatiger geconcentreerd van de grens met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot in Vilvoorde.

Het dichtbebouwd gebied verweeft sterk de functies wonen en werken. Vaak kleine, ingesloten open ruimtes zijn de achtergebleven getuigen van het oorspronkelijke landschap, maar ze zijn nog weinig verbonden met de achterliggende open ruimtes.

De eertijds structurerende waterlopen Woluwe en Zenne duiken hier nog amper op. Ze lopen grotendeels ondergronds of zijn ingebuisd.

De versterking en verdere uitbouw van het netwerk tussen de randstedelijke openruimtegebieden zal structurerend zijn voor dit gebied. De aanwezige open ruimtes kunnen worden versterkt en geïsoleerde open ruimtes kunnen kwaliteitsvol worden ingericht als ruimtelijk tegengewicht voor de aanhoudende verstedelijking. Verbetering van de toegankelijkheid en de doorwaadbaarheid van de openruimtegebieden is een meerwaarde

voor omwonenden en potentiële recreanten die het gebied willen doorkruisen. Structurele verbeteringen en verbindingen tussen de randstedelijke openruimtegebieden verhogen de (be)leefbaarheid en de omgevingskwaliteit van dit gebied. Zowel voor waterhuishouding als belevingswaarde kunnen de Woluwe en de Zenne nieuwe kansen krijgen als – gedeeltelijk – open waterloop.

Zaventem

Relatief sterk verstedelijkt deelgebied dat aansluit bij Zennevallei Noord. Eerder dan de oudere industrieën ontwikkelen zich in Zaventem kantoorgebieden met een internationale uitstraling. Ze concentreren zich vaak in de omgeving van de luchthaven en hebben via A201, E40 of E19 rechtstreekse verbindingen met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Kraskras doorheen het gebied vinden we gemengde regionale bedrijven en kmo's die zich hier hebben gevestigd vanwege de ontsluitingsmogelijkheden. Zaventem kent ook een hoge verweving van wonen en werken. De resterende open ruimtes zijn vaak openruimterelicten, maar we vinden er ook belangrijke openruimtedragers, zoals het Woluweveld. De deelgemeenten Nossegem en Sterrebeek zijn het minst verstedelijkt en hebben nog veel open ruimtes, ook met agrarisch karakter. Beide deelgemeenten worden doorstried door infrastructuren, zoals de E40, de hsl, de N2 en de N227.

In het gebied rond E40, luchthaven en kanaal – een nagenoeg aaneengesloten bebouwd gebied – kunnen gerichte ingrepen de ruimtelijke structuur optimaliseren om de woonkwaliteit te verhogen en de economische bedrijvigheid te versterken. Hier kan worden ingezet op reconversie en herstructurering om kwaliteit in open ruimte te creëren eerder dan kwantiteit.

In de overige delen van Zaventem wordt gestreefd naar een zo maximaal mogelijke vrijwaring van

het openruimtenetwerk en naar de creatie van een netwerk met hoogwaardige en veelzijdige open ruimtes, zoals ze verankerd zijn in de huidige openruimterelicten. De druk op de open ruimte verhoogt de noodzaak aan aangenaam ingerichte en toegankelijke open ruimtes. Ook de landbouw kan hier een belangrijke rol (blijven) spelen om die gebieden open te houden en te vrijwaren van verstedelijking om zo de omgevingskwaliteit voor de bewoners te vrijwaren.

Kraainem/Wezembeek-Oppem

Deze gemeenten hebben een sterk residentieel karakter, vooral ontstaan door het aaneengroeien van de oorspronkelijke dorpskernen. De openruimterelicten zijn vaak ingesloten open ruimtes, die herinneren aan de oorspronkelijke agrarische omgeving. De gemeenten worden doorkliefd door R0, E40 en N227.

De aanwezige openruimterelicten kunnen worden verbonden met sterke blauw-groene netwerkverbindingen met een hoogwaardige inrichting. Ook privégroen en private kasteeldomeinen kunnen mee worden opgenomen in het openruimtenetwerk.

Zoniënwood

Dit grootschalig onderdeel van het historisch Kolenwoud wordt nu doorsneden door talrijke drukke verkeersaders, zoals de R0, de N4 en de E411. Aan de rand van het Zoniënwood vinden we vaak vrij grote, residentiële villawijken, zowel in Sint-Genesius-Rode als in Hoeilaart, Tervuren en Overijse. Dat woonweefsel wordt afgewisseld met grote ingesloten open ruimtes, die in vele gevallen nog in agrarisch of para-agrarisch gebruik zijn (paarden, maneges, ...). De laatste drie gemeenten worden ook getypeerd door de voormalige teelt van serredruiven. Serres blijven vaak als landschappelijke relictten in het landschap achter, maar ze geven de streek een eigenheid op cultureel, landschappelijk, toeristisch-recreatief en agrarisch gebied.

Via de kleine en grotere openruimte-kamers kan een ecologisch-recreatieve verbinding gelegd worden van de Woluwevallei tot de boscomplexen van Sterrebeek-Bertem in het oosten of het Park van Tervuren en het aangrenzende Zoniënwood in het zuiden. Met een ecologisch of een parklandschap kan men een zekere samenhang creëren tussen al die openruimte-kamers en er de toegankelijkheid en de belevingswaarde van verhogen.

De behoefte aan toegankelijk groen in de regio moet daarbij worden afgestemd met het open agrarisch karakter. Grondgebonden landbouw, zachte vormen van recreatie, hobbylandbouw, parkvoorzieningen, bebossing, ... het zijn even zoveel mogelijkheden om aan de openruimte-kamers een meer randstedelijke groene rol te geven. Gewestoverschrijdend is een bosgerichte visie uitgewerkt.

Lopende projecten

De Vlaamse Rand is een zeer dynamische regio die voortdurend in beweging is. Ook de voorbije jaren werd er al druk nagedacht over en gewerkt aan het behoud en de versterking van de open ruimte, het groene karakter en de omgevingskwaliteit in de Vlaamse Rand. Die lopende projecten maken net zo goed deel uit van de uitgangssituatie van de Vlaamse Rand voor de volgende jaren. Een overzicht.

Open ruimte: landbouw, natuur of recreatie?

Het Agentschap voor Natuur en Bos zet de aankoop en het beheer van natuur- en bosgebieden in de Vlaamse Rand stelselmatig voort volgens de vooropgestelde plannen.

De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) werkt momenteel vooral aan de open ruimte in de Vlaamse Rand via landinrichtingsprojecten, beheersovereenkomsten en grondenbanken.

Beide organisaties stelden een gezamenlijke nota over hun flankerend beleid in het kader van het VSGB op voor het Coördinatieplatform VSGB.

In de Oostrand draait het landinrichtingsproject Plateau van Moorsel op kruissnelheid. In 2011 werd het eerste van vijf inrichtingsplannen op het terrein gerealiseerd. Zes missie links in het fietsroutenetwerk tussen Leuven en Brussel werden aangelegd. De inrichtingsplannen van Woluweveld en Vuilbeek-Kleine Maalbeek gingen in de loop van 2011 in openbaar onderzoek. Beide inrichtingsplannen dragen bij tot de opwaardering van de open ruimte in het Woluwebekken. Om bedrijven nauwer te betrekken bij de leefbaarheid in de Vlaamse Rand werkt de VLM mee in twee Europese projecten: GIFT-T en Rural Alliances. Beide projecten met Europese steun zijn van start gegaan in het najaar van 2011 en zullen de banden

aanhalen, enerzijds tussen bedrijven en hun randstedelijke omgeving en anderzijds tussen de stad en de randstedelijke omgeving.

In nauwe samenwerking met de provincie Vlaams-Brabant en met lokale bevolkingsgroepen werden in Wezembeek-Oppem, Kraainem en Zaventem heel wat trage wegen geïnventariseerd. Met een fiets- of wandelzoektocht werd dat werk voor de zomer van 2010 in de kijker geplaatst. De trage wegen krijgen een permanent en bewegwijzerd karakter.

De landinrichtingsprojecten in de noordrand (Asse –

Waar open ruimte schaars is, heeft de mens nood aan een eigen plekje. Een volkstuinje, bijvoorbeeld.

1,3 miljoen euro) en in de zuidrand (Beersel, Linkebeek – 3,7 miljoen euro) werden eind 2010 goedgekeurd door de bevoegde minister. In het landinrichtingsproject in het noorden van de Vlaamse Rand (Asse - Molenbeek-Maalbeek) maakte de VLM in het najaar van 2011 van een parkje bij zes appartementsblokken in Asse weer een mooi, natuurlijk en leefbaar park. De gemeente Asse financierde het project volledig. Zo kreeg het project Breughelbroek vorm. Nieuwe initiatieven volgen, onder meer rond het researchpark Zellik, de woonwijk Horing en een volkstuinenproject.

Via lokale grondenbanken en via aankopen in de landinrichtingsprojecten heeft de Vlaamse Landmaatschappij in de Vlaamse Rand in 2010 meer dan 15 hectare grond aangekocht voor een totaalbedrag van ruim 860.000 euro. De gronden worden voornamelijk gebruikt voor de inrichting van de open ruimte in de Vlaamse Rand en om verbindingen te realiseren voor natuur, functioneel traag verkeer en recreatie. In 2011 was vooral de aankoop van 5,5 hectare van het voormalige Dexia-domein in Kraainem een blikvanger. Het domein wordt heringericht met het oog op recreatie (fietsen en wandelen), waterhuishouding en ecologie. Het krijgt een verbindende parkfunctie in het gebied.

Via haar bedrijfsplanners heeft de VLM ook heel wat beheersovereenkomsten gesloten in de Vlaamse Rand. Met die beheersovereenkomsten engageren landbouwers zich op vrijwillige basis om tegen een vergoeding actief bij te dragen tot een hogere omgevingskwaliteit en biodiversiteit.

Een samenwerking tussen het Regionaal Landschap Zenne, Zuun en Zoniën, de Vlaamse Landmaatschappij en de gemeenten Beersel, Drogenbos, Sint-Pieters-Leeuw en Halle heeft ervoor gezorgd dat RLZZZ voor een periode van drie jaar een strategisch project rond ruimtelijke planning kan opzetten rond de Zenne en de Kanaalzone: Zuurstof voor de Zennevallei.

Ook de provincie Vlaams-Brabant is erg actief in de Vlaamse Rand. Verschillende maatregelen en investeringen inzake wonen, toerisme, natuur, recreatie, mobiliteit, e.d. krijgen vandaag in de hele Vlaamse Rand uitvoering. Daarnaast lopen er enkele zeer specifieke acties.

Zo lopen er enkele reconversieprojecten voor de noordelijke en zuidelijke omgeving van de Zennevallei en het kanaal. Het project, gericht op de reconversie en revitalisering van de omgeving van het voormalige Renault-Vilvoorde met als belangrijke assen Kerklaan en Schaarbeeklei, wil recreatieve activiteiten en woon- en werkactiviteiten creëren en aantrekken en stelt een aanpak van de saneringsproblematiek en ontsluitingsmaatregelen voorop. Een belangrijk impulsproject daarbij is de creatie van een groene parkstructuur en het openleggen van de Woluwevallei. Het project gericht op de zuidelijke Zennevallei wil de leefbaarheid van de woonkernen en de algehele bereikbaarheid van de regio bevorderen met aandacht voor de reconversie van verloederde bedrijvzones. De realisatie van groene vingers en een fijnmazige groene en recreatieve netwerkstructuur staan daar voorop. Ten slotte wordt ook de voormalige luchtmachtbasis Eckstein - vandaag de heimat van het Provinciaal Instituut voor Vorming en Opleiding - volledig omgevormd met aandacht voor de creatie van een groene woonwijk, een park en recreatief bos. Een inrichtingsplan voor de hele site is in opmaak.

Daarnaast worden er heel wat initiatieven ontplooid rond de waterlopen die door de Vlaamse Rand voeren: moduleringsstudies, onderzoek naar en aanleg van overstromingsgebieden, verbetering van de structuurkenmerken van de verschillende beken, aandacht voor het natuurlijke watermilieu door aanleg van o.a. vispassages, uitvoering van erosieprojecten en uiteraard het reguliere onderhoud. Voornamelijk de Woluwe, Zenne en zijlopen, de Maalbeek en Kelkebeek, de Tangebeek en IJse, de Voer en de Leibeek-Weesbeek worden in een eerste fase onder de loep genomen.

In nauw overleg met de Vlaamse en de Brusselse fietsmanagers en met de provincie Vlaams-Brabant wordt meegewerkt aan fiets snelwegen en fietsverbindingen van en naar de hoofdstad.

Met Leefmilieu Brussel zijn er nauwe contacten om het groen en de recreatie in de hoofdstad af te stemmen op gelijkaardige functies in het randstedelijk gebied.

En uiteraard nemen ook de regionale landschappen en middenveldorganisaties tal van initiatieven in de Vlaamse Rand die mee in de afweging worden genomen.

5

**Enkele algemene
werkprincipes**

Vooraleer we aan de slag kunnen in de Vlaamse Rand, geven we enkele algemene werkprincipes mee.

Bestaand kader

De Vlaamse Rand is wellicht de vaakst bestudeerde regio van Vlaanderen. Bij het uitzetten van de krijtlijnen voor projecten houden we ons aan het bestaand ruimtelijk kader. Het RUP VSGB en het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen zijn de meest voor de hand liggende. Binnen dat kader willen we vernieuwend werken aan de invulling en een dynamische wisselwerking creëren tussen ruimtelijk kader en concrete inrichtingsvoorstellen. We voegen betekenis en functionaliteit toe en verhogen zo de gebruikswaarde van en de waardering voor het gebied. Bestemmingen worden beter ondersteund en blijven beter gevrijwaard. We verfijnen de ruimtelijke visies achteraf tot op perceelsniveau.

Vernieuwen

Er moet ruimte zijn om te experimenteren, om buiten de lijntjes te kleuren. In een hoogdynamisch gebied als de Vlaamse Rand is dat een noodzaak. Maar net zo goed moet er ruimte zijn om te evalueren en de resultaten van onze opgedane kennis en ervaring mee te nemen naar volgende projecten. We werken met het principe van hefboomprojecten waarin nieuwe methodieken getest worden, die naderhand in gelijkaardige deelgebieden kunnen worden overgenomen.

Evenwicht

We willen open ruimte een identiteit geven en de verschillende open ruimtes met elkaar verbinden, doorwaadbaar, doorwandelbaar maken. Daarbij streven we naar een zo groot mogelijk evenwicht tussen alle betrokkenen en alle sectoren. Evenwicht tussen ontwikkeling en behoud. Evenwicht tussen stad en platteland.

We willen de balans herstellen: te veel 'fast' willen we in balans brengen door meer 'slow' toe te voegen: slow food, trage wegen, stilteplaatsen. Te veel 'verdichting' willen we in balans brengen met meer 'open': verbindingen, open ruimte, doorkijken. Te veel versnippering willen we in balans brengen door samenhang te creëren. Te veel verrommeling of eenheidsworst willen we in balans brengen door identiteit toe te voegen.

Verbinden

We leggen verbindingen, vullen 'missing links' in, benutten en herstellen bestaande verbindingen om de doorwaadbaarheid en doordringbaarheid van het gebied voor water, dieren, planten, mensen, culturele waarden te verhogen. We 'netwerken': blauw (water), geel (landbouw), groen (natuur), oranje (recreatie en toerisme), rood (functionele fiets- en voetwegen) en bruin (erfgoed). Door te 'netwerken' leveren we net werk, want we bevorderen eenheid en samenhang.

Daarbij vertrekken we van een typologie van de open ruimte. We ontwikkelen een nieuwe identiteit, een ruimtelijk referentiekader dat in plaats van versnippering en verrommeling, gericht is op eenheid en samenhang. Daarbij maken we gebruik van stapstenen en dat doen we op verschillende schaalniveaus.

Samenwerking

Samenwerking is wellicht het belangrijkste werkprincipe. Voor alle sleutelprojecten en acties leggen we de basis via partnerschappen en samenwerking. We delen niet alleen inspraak, maar ook financiering, verantwoordelijkheid en zelfs concrete uitvoering.

Door samen te werken van de individuele gebruiker tot het Europees niveau stemmen we beleid en middelen af. Maar we creëren ook co-eigenaarschap, want iedereen voelt zich betrokken. Dat leidt tot efficiëntie bij de uitvoering, werkt kostendelend en vaak kostenbesparend en het levert een duurzamer resultaat op, want het beheer achteraf is verzekerd. Om tot een verbondenheid van de gemeenschap met het gebied en het project te komen zetten we procesbegeleidingstechnieken in.

Participatie

We richten in voor de bewoners en gebruikers van de open ruimte. We doen dat niet boven de hoofden van de streekbewoners of de lokale autoriteiten, maar in nauw overleg en met voortdurende inspraak. We gaan daarbij uit van het algemeen belang, maar houden zoveel mogelijk rekening met individuele en groepsbelangen.

We lenen het land

Een wijs gezegde gaat als volgt: 'We erven het land niet van onze grootouders. We lenen het van onze kinderen.' Bijgevolg passen we principes van duurzame ontwikkeling en cradle-to-cradle toe. Ruimte en natuurlijke hulpbronnen worden respectvol gebruikt, beheerd als een 'goede huisvader' en doorgegeven, intact of beter, aan de volgende generaties. Op basis van het duurzaamheidsprincipe tekenen we een structurele toekomstvisie uit.

Projecten die aan bovenstaande criteria voldoen, hebben bovendien ook oog voor het ruimere kader waarin ze worden uitgewerkt en hechten veel belang aan kwaliteit.

Vijf pijlers

De geïntegreerde uitwerking van het project geeft vorm aan vijf pijlers:

1. **Een randgeval voor ruimte en rust**
2. **Voedsel voor diversiteit: een heerlijke hutsepot**
3. **Mobiliteit en innovatie: op weg naar nu**
4. **Bodem en water: daar zit wat in!**
5. **Een eigen plek van jong tot oud**

De vijf pijlers werken we uit in sleutelprojecten. Die sleutelprojecten werken we uit in doelstellingen en die doelstellingen werken we op hun beurt weer uit in acties. Dat laatste doen we in nauwe samenwerking met alle mogelijke partners en betrokkenen en zo komen we tot een concreet plan met tal van maatregelen om de omgevingskwaliteit in de Vlaamse Rand te verbeteren. In een dynamische regio als de Vlaamse Rand is zo'n concreet plan nooit af. Zelfs de invulling van de vijf pijlers evolueert wellicht mee in de loop

der tijden. We moeten dus alert blijven voor nieuwe evoluties en aanpassingen. Sleutelprojecten kunnen tot meerdere pijlers behoren of aspecten van meerdere pijlers invullen. We plaatsen ze hier bij de meest voor de hand liggende pijler.

Voor pijlers, sleutelprojecten en concrete acties willen we in dit project enkele spelregels naar voren schuiven.

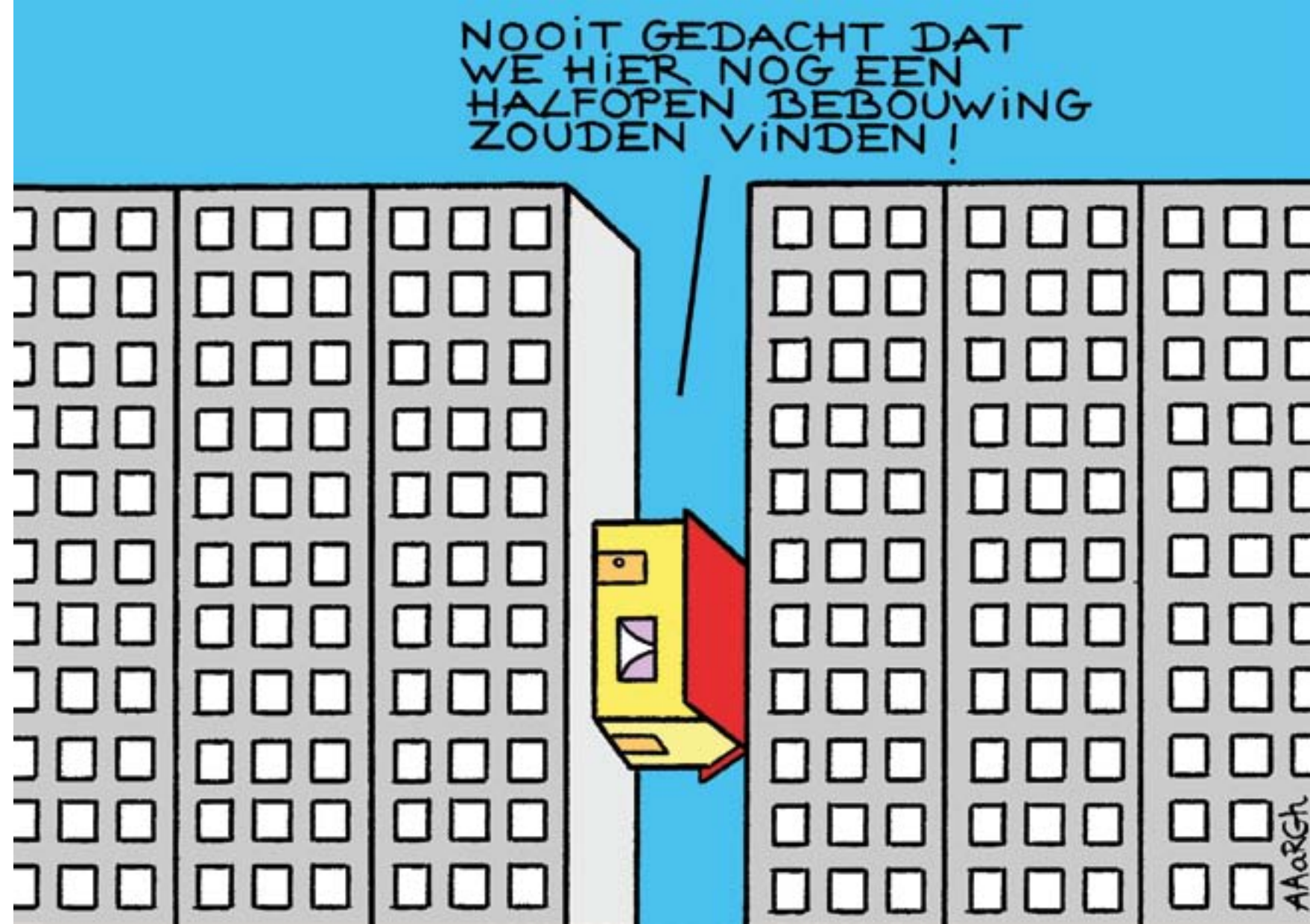
De vijf pijlers die we hieronder beschrijven, staan niet los van elkaar. Ze beïnvloeden elkaar en kunnen elkaar versterken. Soms overlappen ze elkaar misschien zelfs deels. Belangrijk is dat we de vijf pijlers voortdurend blijven benaderen vanuit een geïntegreerde visie op de open ruimte. En bij de uitvoering van projecten of deelprojecten zal het bijna altijd om een combinatie van verschillende pijlers gaan.

{ Pijler 1 Ruimte en rust... ...een randgeval

Met de pijler 'ruimte en rust' raken we de beleidsdomeinen natuur, bos, landschap, erfgoed, cultuur, recreatie en toerisme.

De link met omgevingskwaliteit is snel gelegd: ruimte, rust en stilte worden vaak genoemd op de vraag wat iemand belangrijk vindt als kwaliteitscriterium voor zijn leefomgeving. Zoeken we in onze vrije tijd niet spontaan ruimte, rust en stilte op?

Hoe gaan we met die componenten om in de Vlaamse Rand, een deels verstedelijkt gebied rond een grote stad? Wellicht moeten ruimte, rust en stilte hier een andere invulling krijgen dan in de klassieke platte-landsgebieden. Het is een randgeval: biedt de Vlaamse Rand nog wel ruimte, rust en stilte? En tegelijk is net daar de behoefte aan ruimte, rust en stilte misschien wel het grootst?

Sleutelproject 1: We koesteren en versterken onze waardevolle natuur, bos en landschap

Door gemeente- en gewestgrensoverschrijdend samen te werken creëren we samenwerkingsverbanden die leiden tot hogere natuur- en landschapswaarden en beschermen en ontwikkelen we op samenhangende wijze de natuur en het landschap.

Doelstelling 1.1

Inrichten en beheren

Met beheersplannen, beheersovereenkomsten, natuurinrichting, landinrichting en grondmobiliteit versterken we de landschappelijke en ecologische kwaliteiten in de regio. We stemmen alle plannen zorgvuldig op elkaar af, zodat ze elkaar versterken. In dit kader kunnen verschillende acties worden uitgetekend.

Doelstelling 1.2

Verbinden

Waar mogelijk, creëren we ecologische of landschappelijke verbindingen tussen de verschillende open ruimtes. We verstevigen de natuurlijke en landschappelijke structuren (holle wegen, houtkanten, hagen, grasstroken, knotbomen, valleien, ...) door de ecologische eilandjes met elkaar te verbinden. Met beheersovereenkomsten of inrichtingsinitiatieven zorgen we ervoor dat het groene weefsel doorheen het stedelijke weefsel zoveel mogelijk verbonden en verweven wordt voor mens en dier. We maken daarvoor gebruik van bos- of natuurverbindingen, natuurontwikkeling, herinrichting, ...

Doelstelling 1.3

Uitbreiden

We realiseren bijkomend natuurgebied, bijkomend bosgebied of meerwaarde voor landschap. De groen ingekleurde delen van het VSGB komen daar eerst voor in aanmerking, maar in de loop van het proces dienen zich wellicht ook andere mogelijkheden aan. Zo bijvoorbeeld zei het VSGB niets over het Dexia-domein in Kraainem, maar doordat dat domein deels kon worden aangekocht, waren er daar toch mogelijkheden. We sluiten bij voorbaat niets uit.

Doelstelling 1.4

Op maat maken

We richten natuur in op maat van de streek. In een verstedelijkte context en afhankelijk van het merendeel van de gebruikers wordt een parkgebied wellicht als even interessant ervaren. In een bedrijvenzone kunnen we ook groene verbindingen leggen, maar die zullen van een andere aard zijn dan die in een natuurgebied. We stemmen onze inrichting af op de context en op maat van de gebruikers.

Sleutelproject 2: We koesteren en versterken ons erfgoed en ons cultuurhistorisch patrimonium

Het cultuurhistorisch patrimonium is in dit (rand) stedelijk gebied hier en daar aan herstel toe. De Vlaamse Rand is een regio met zeer veel interne en externe migratie en een grote dynamiek. Sociale ontwikkelingen, het multimediale leven, polarisatie tussen verjonging en vergrijzing en andere aspecten hebben invloed op de plaatselijke identiteit en de verbondenheid met de streek. Inzake ontmoetingsplekken bijvoorbeeld kan de Vlaamse Rand beter en kwalitatiever scoren dan dat nu het geval is.

Doelstelling 2.1 We verbeteren de leefbaarheid in het centrum

Het centrum van dorpen en wijken in dit randstedelijk gebied kan beter worden uitgebouwd als ontmoetingsplek. Pleintjes kunnen als ontmoetingsplaats worden aangelegd of (beter) worden ingericht. Een bottom-up benadering en de creatie van een draagvlak via procesbegeleiding leidt tot identificatie en mede-eigenaarschap van de plaatselijke gemeenschap met het eigen patrimonium.

Doelstelling 2.2 Aanknopen bij cultuur

We knopen de leefgemeenschap opnieuw vast aan zijn cultuurhistorie. We visualiseren de links tussen de gemeenschap en het cultuurhistorisch erfgoed door monumenten, standbeelden, kappelletjes, ... op te waarderen en een juiste plaats te geven binnen de leefgemeenschappen. We visualiseren historische gegevens en plaatselijke legendes en brengen ze tot leven.

Doelstelling 2.3 Inkleden

Industriële gebouwen, kasteelparken, trein- of tramhuisjes, archeologische sites, renbanen, ... krijgen een nieuwe benadering vanuit cultuurhistorisch perspectief. We verlevendigen de betekenis die zij voor de plaatselijke gemeenschap hadden en hebben en maken ze zoveel mogelijk toegankelijk en beleefbaar, voelbaar in het sociale weefsel. We geven nieuwe functies aan oude gebouwen en herbestemmen ze, waar nodig, met inachtnaam van hun culturele achtergronden.

Doelstelling 2.4 Privé-initiatieven inkapselen

Erfgoed is vaak privébezit. We moedigen privé-initiatieven aan, begeleiden ze en zorgen eventueel voor omkadering vanuit de publieke ruimte, zodat ze beter tot hun recht komen. We proberen privé-erfgoed zoveel mogelijk te behouden en op te waarderen. Waar mogelijk, bevorderen we ook de toegankelijkheid ervan.

Sleutelproject 3: We promoten recreatie en toerisme en zorgen voor de nodige infrastructuur

De uitbouw van recreatieve en toeristische mogelijkheden biedt heel wat mogelijkheden voor een regio. Toerisme en recreatie brengen heel wat economische activiteiten op gang: horeca, gidsen, individueel zakentoeerisme en mice-toerisme (meetings, incentives, conventions and events), fietsverhuur en fietsherstel en een afzetstructuur voor plattelandproducten. Dankzij meer mogelijkheden krijgt een groter publiek de kans om de Vlaamse Rand beter te leren kennen en te appreciëren.

Hoe hoger de omgevingskwaliteit, des te groter is de belevingswaarde van een streek. Zo spelen ook recreatie en toerisme een rol om de open ruimte open te houden en ze een functie te geven.

Doelstelling 3.1

Versterken en verbinden

We versterken de recreatieve infrastructuur door de open ruimte toegankelijk te maken en de openruimtekamers onderling beter te verbinden. We heffen barrières voor wandel- en fietsverkeer op, vullen missing links voor fiets- en wandelpaden aan, sluiten aan op culturele en gemeenschapsvoorzieningen, richten pleintjes en ontmoetingsplaatsen in en herwaarderen veld- en voetwegen om ze een nuttige gebruiksfunctie te geven.

De uitbouw van het openruimtenetwerk tot het concept 'groene gordel' biedt mogelijkheden voor een evenwichtige uitbouw van toerisme en recreatie

Doelstelling 3.2

Koppelen

We koppelen recreatie aan andere elementen. Zo kunnen we recreatie koppelen aan kleinhandel en creëren we mogelijkheden voor de vermarkting van producten en diensten uit de Rand aan een grote potentiële afzetmarkt in de hoofdstad. Dat levert perspectieven op voor stadslandbouw, thuisverkoop van hoeveproducten, plattelandstoerisme, gezamenlijke middenstandsinitiatieven en sociale tewerkstelling bij recreatie.

Doelstelling 3.3

Medegebruik

Door de recreatieve mogelijkheden te versterken creëren we ook nieuwe mogelijkheden voor zachte mobiliteit van en naar Brussel. Recreatieve fiets- en wandelverbindingen kunnen worden ingeschakeld in het functioneel fiets- en wandelverkeer tussen stad en Rand.

Pijler 2 Voedsel voor diversiteit...

...een heerlijke hutsepot

Deze pijler raakt de beleidsdomeinen landbouw en sociale cohesie.

Vanuit de landbouw in de stadsrand bekijken we welke vormen van voedselproductie de Rand in de toekomst nodig heeft. We behouden alle aandacht voor de traditionele landbouw, maar we investeren in verbrede landbouw en genereren zo een meerwaarde voor de landbouwbedrijven en de leefomgeving. Hoe passen de landbouwbedrijven en landbouwgronden van vandaag in de voedselvoorziening van de toekomst? Andere steden kunnen inspiratie leveren, maar waar landbouw dat wil, wordt landbouw breder dan voedselproductie alleen. Zijn er mogelijkheden voor lokale afzet van producten en korteketenvermarketing? De relatie tussen stad en platteland vanuit het perspec-

tief van voedselvoorziening is complex: voedselteams, pluktuinen, volkstuinten, ...

Brussel en de Vlaamse Rand zijn in werkelijkheid multicultureel. Die grote diversiteit is vergelijkbaar met een heerlijke hutsepot. Niet alleen sociaal-maatschappelijk creëert dat andere verwachtingen, maar ook bijvoorbeeld inzake voedselvoorziening en ruimtegebruik liggen de waarden en normen vaak anders. Voedsel is een basisbehoefte en via de basisbehoeften van de mens kunnen we de sociale cohesie bevorderen. Rond voedselproductie kunnen we mensen samenbrengen, lijnen uitzetten, een dynamiek creëren. Volkstuinen, maar ook korteketenverkoop en zorgboerderijen zijn bij uitstek middelen om sociale cohesie te bevorderen over culturen en doelgroepen heen.

Sleutelproject 4: We geven landbouw betere kansen

Hoe meer we de stadsrand naderen, des te schaarser en kleiner worden de openruimte kamers. Nochtans valt het op dat de meeste openruimte kamers in de buurt van de stad in de praktijk een landbouwfunctie hebben. Ze zijn vaak anders ingekleurd, maar het zegt iets over de potentie van landbouwgebied als behoever van open ruimte.

Doelstelling 4.1

Ook de achterliggende, grotere openruimtegebieden – die doorgaans verder van de stadsrand verwijderd liggen – willen we in de toekomst behoeden voor dichtslibbing. Daarom willen we landbouw als sterke behoever van open ruimte en als voedselproducent in die grotere, open landbouwgebieden beter structureren. Landbouw moet er rechtszekerheid krijgen en leefbaar blijven, met respect en aandacht voor alle andere openruimtegebruik in die gebieden.

Doelstelling 4.2

Ook landbouw is belangrijk als schakel tussen verschillende openruimtegebieden. Waar dat haalbaar en rendabel is, maken we ook voor landbouw verbindingen tussen verschillende agrarische openruimte kamers.

Structureren

Doelstelling 4.3

Voedselproductie zit ingebed in grotere economische en sociale systemen en tendensen. Landbouw in een randstedelijk gebied hoeft niet alleen maar gericht te blijven op grootschalige voedselproductie. Landbouwers die daar klaar voor zijn, moeten durven loskomen van grootschalige voedselproductie. We werken mee aan systemen die landbouw leefbaar maken op een kleinere schaal in de Vlaamse Rand. Naast de traditionele landbouw creëren we kansen voor stadslandbouw, thuisverkoop en korteketenvermarkting. We enten ons daarbij op de strategische plannen 'korte keten' en 'biolandbouw' van Vlaanderen

Diversifiëren

Verbinden

Doelstelling 4.4

Landbouw krijgt het meest kansen, als het op de juiste plaatsen kan gedijen: in landbouwgebied of in gebieden die landbouw aankunnen. Voor zonevrije landbouw zoeken we haalbare en betaalbare oplossingen via grondmobiliteit, grondruil of herverkaveling, zodat landbouw een langetermijnperspectief krijgt in de Vlaamse Rand. Mogelijke conflicten met ander openruimtegebruik worden tot een minimum herleid en we maken werk van samengebruik en verweving.

De ruimte beheren

Sleutelproject 5: We geven landbouw terug aan de gemeenschap.

Vroeger maakte landbouw onlosmakelijk deel uit van de gemeenschap. Meer nog: het was er zelfs een van de fundamenten van. Dat positieve imago staat al decennialang onder druk en dan zeker in een verstedelijkende omgeving, waar landbouwgeuren, grootchalige boerderijen en een actieve bedrijfsvoering eerder als hinderlijk worden ervaren dan dat het maatschappelijk wordt gewaardeerd. We willen landbouw opnieuw verankeren in de gemeenschap en het imago keren. Naast landbouw in zijn traditionele vormen gaan we in een randstedelijke context op zoek naar kansen om landbouw te innoveren en via duurzame technieken de behoeften van de landbouw af te stemmen op de behoeften van de omringende (rand)stad. We detecteren niet alleen nieuwe kansen. We willen landbouw ook mee in die vernieuwende richting kunnen sturen.

Doelstelling 5.1

We betrekken de landbouw actief bij de erosiebestrijding en bij het beheer van het landschap. Landbouwers krijgen actieve taken waar de gemeenschap beter van wordt. We versterken de driehoeksverhouding tussen landbouw, open ruimte en inwoner via landschapszorg, recreatief medegebruik, actief beheer van de open ruimte, ...

Doelstelling 5.2

We richten de open ruimte in om verschillende vormen van landbouw te faciliteren. Tegelijk geven we zo betekenis aan de open ruimte en versterken we de identiteit. We stimuleren lokale productie en de vermarkting van streekproducten. We bevorderen de stad als afzetmarkt voor de randstedelijke landbouw. We moedigen initiatieven aan die de landbouwer opnieuw nauwer in contact brengt met de lokale gemeenschap via bijvoorbeeld zorgboerderijen en hoevetoerisme. En voor een beter wederzijds begrip brengen we alternatieve vormen van landbouw tot bij de burger: we creëren ruimte voor volkstuintjes en pluktuinen en -boomgaarden.

Beheren

Doelstelling 5.3

Om het brede publiek en ook (stads)kinderen op een educatieve manier in contact te brengen met en respect te leren hebben voor het platteland in al zijn verscheidenheid ontwikkelen we initiatieven rond plattelandseducatie, zoals landbouwleerpaden, nabijheidsboerderijen, plattelandsklassen en natuureducatieve centra.

Sensibiliseren

Pijler 3 Mobiliteit en innovatie...

...op weg naar nu

Deze pijler behandelt de beleidsdomeinen mobiliteit en economische innovatie.

De mobiliteit, zoals we die vandaag kennen, is eindig. Gebruik van eindige grondstoffen, overvloedige CO²-uitstoot, klimaatmanipulatie en eindeloze congestie zijn niet langer houdbaar. Bovendien is de structuur van een middeleeuwse stad niet langer geschikt om de hedendaagse verkeersstromen op welke manier ook op te vangen. Logisch dat het stropt waar de verkeersstromen die stad inrijden: in de rand

errond. De Vlaamse Rand en Brussel halen in dat kader dagelijks elk verkeersbericht. Behoeften en noden moeten zorgvuldig in kaart worden gebracht. Ook het goederenverkeer en de mobiliteit rond, van en naar bedrijventerreinen vraagt de nodige aandacht. Hoe valt mobiliteit te rijmen met open ruimtegebruik, op rust, stilte, leefbaarheid en omgevingskwaliteit.

Sleutelproject 6: We creëren infrastructuur voor zachte mobiliteit.

Meer en meer mensen gebruiken de fiets of het openbaar vervoer om zich te verplaatsen. Alleen zijn onze infrastructuur en ons wegennet nog lang niet voorbereid op een massa fietsers, bussen en treinen. Fietzers hebben nood aan veilige verbindingen. Bussen en treinen aan vlotte doorstroming, afstemming en interconnectiviteit.

Doelstelling 6.1 We leggen missing links aan en stemmen dat bovengewestelijk af

Via een doordacht grondbeleid realiseren we – in combinatie met inrichtingsmaatregelen – missing links en nieuwe trajecten voor langzaam verkeer om zo bij te dragen tot meer functionele en meer attractieve fietstrajecten. We leggen zowel een link naar functioneel fietsverkeer als naar recreatief fiets- en wandelverkeer. We breiden zachte, groene fietsverbindingen uit en leggen functionele, aantrekkelijke en veilige fietsboulevards voor woon-werkverkeer en woon-schoolverkeer aan, zowel van en naar de hoofdstad als rond de hoofdstad.

Doelstelling 6.2 We werken op maat en op vraag

Bij de aanleg van nieuwe fietsverbindingen stemmen we af met bedrijven, bedrijventerreinen, andere gewesten, de provincie en openbaarvervoersmaatschappijen. We stimuleren wandel- en fietspaden en ontsluiting door het openbaar vervoer. We stemmen af op groene haltes, die erop gericht zijn om aantrekkelijke groengebieden in de Rand te ontsluiten. We stimuleren het woon-werkverkeer per fiets naar station, carpoolplek, bushalte, school, ... We promoten gericht de nieuwe verbindingen en trajecten bij potentiële eindgebruikers.

Sleutelproject 7: We verzachten de harde verkeersingrepen en de gevolgen daarvan

Wie een kaart of een luchtfoto bekijkt, ziet tientallen lijnen van en naar Brussel lopen. Die lijnen lopen allemaal door de Rand: gewestwegen, autosnelwegen, spoorwegen, kanalen, ... Niet alleen gebruiken ze ruimte en verstoren ze vaak de rust en de stilte. Daarnaast vormen ze niet zelden haast onoverkomelijke barrières voor mens en dier.

Doelstelling 7.1 We begeleiden nieuwe of vernieuwde harde verkeersinfrastructuur

Nieuwe verkeersinfrastructuur, verbreding van infrastructuur of bijkomende capaciteit leggen claims op de open ruimte en werken (extra) barrièrevormend. Wij begeleiden die nieuwe infrastructuur om de barrièrevorming te kunnen verzachten, om de infrastructuur beter te kunnen inpassen in het omringende landschap en om landschap, hydrologie, ecologie en zachte mobiliteit eventueel te kunnen laten meelifen. Zelfs ogenschijnlijk puur sectorale ingrepen, zoals bijvoorbeeld mobiliteit, moeten multisectoraal worden beoordeeld en begeleid. Het eventuele kwantitatieve verlies aan open ruimte moet kwalitatief kunnen worden gecompenseerd.

Doelstelling 7.2 We zoeken bovenlokale oplossingen voor dorpskerncongestie

Filevorming en het bijbehorende fenomeen van sluiptverkeer vergiftigen de leefbaarheid en de omgevingskwaliteit in heel wat anders rustige dorpskernen in de Vlaamse Rand. Gemeenten nemen daarvoor lokaal maatregelen, maar alleen een bovenlokale en globale aanpak kan de kleinere dorpskernen mogelijk soelaas brengen inzake (verkeers)leefbaarheid. We nemen initiatieven om bovenlokaal oplossingen te zoeken voor het fenomeen van het sluiptverkeer. Zo willen we de omgevingskwaliteit en de leefbaarheid in de verschillende kleinere leefkernen in de Vlaamse Rand verbeteren.

Sleutelproject 8: We ondersteunen innovatieve ideeën voor een duurzaam economisch openruimtegebruik.

Heel wat bedrijven investeren in duurzame bedrijfsvoering, productontwikkeling, huisvesting en bedrijventerreinen. Meer en meer inspireren het bedrijfsimago en het werknemersklimaat innovatie op het vlak van groene economie. Ook bedrijven en bedrijventerreinen zijn grote openruimtegebruikers. Een groenere en meer duurzame inkleding van bedrijven en bedrijventerreinen speelt mee een belangrijke rol in de verbindingen die we in de Vlaamse Rand willen leggen tussen de verschillende openruimtekamers. Tegelijk biedt het de werknemers zelf meer omgevingskwaliteit en het bedrijf een meer eigentijds imago.

Doelstelling 8.1 We stimuleren bedrijven om te investeren in groen-blaue verbindingen

Niet zelden kunnen bedrijven in de Vlaamse Rand een schakel zijn voor groen-blaue infrastructuur. We adviseren en stimuleren bedrijven om de leefbaarheid en de omgevingskwaliteit op en rond hun bedrijfssite te verbeteren. We leveren een bovenlokale visie aan en passen de bedrijfssituatie zoveel mogelijk in een groter openruimtegeheel in.

Doelstelling 8.2 We passen nieuwe economische initiatieven op een verantwoorde wijze in

In de Vlaamse Rand is er momenteel alleen plaats voor economische functies met een hoge toegevoegde waarde, een duurzame werkgelegenheid en een hoge oppervlakte-intensiteit, zoals zakelijke diensten, kennisintensieve productie, onderzoek en ontwikkeling en logistiek en distributie. Nieuwe economische initiatieven passen we zorgvuldig in de open ruimte in. Bedrijventerreinen richten we kwalitatief in en we houden daarbij rekening met het omringende landschap. De ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen moet oog hebben voor de sportieve en ontspanningsmogelijkheden voor werknemers en buurtbewoners.

Pijler 4 Bodem en water...

...daar zit wat in!

Deze pijler raakt de beleidsdomeinen leefmilieu, integraal waterbeheer, klimaat en landbouw. Bodemrestjes en wateroppervlakken zijn zeldzaam in een randstedelijk gebied. Voor een openruimteproject in de Vlaamse Rand is het dan ook een uitdaging om bodem en water opnieuw zichtbaar te maken. Bodem en water zijn immers belangrijke natuurlijke hulpbronnen. Ze vormen ook de basis voor het ecosysteem en de biodiversiteit. Bovendien verhoogt hun aanwe-

zigheid het gevoel van omgevingskwaliteit. Inzake klimaatbeheer spelen ze een belangrijke rol voor de veerkracht van een gebied. Een stad is doorgaans een hitte-eiland. Bossen, parken, wateroppervlakken en alle overige groenelementen werken verkoelend. In een veerkrachtig gebied kunnen zowel een tekort als een teveel aan water op een duurzame en ecologisch verantwoorde manier worden opgevangen.

Sleutelproject 9: We waken mee over de kwaliteit van bodem en oppervlaktewater.

Ook de bodem- en waterkwaliteit hebben een impact op de omgevingskwaliteit in de Vlaamse Rand. We werken aan een verbeterde bodemstructuur en biodiversiteit.

Doelstelling 9.1 We voorkomen uitspoeling van meststoffen en pesticiden

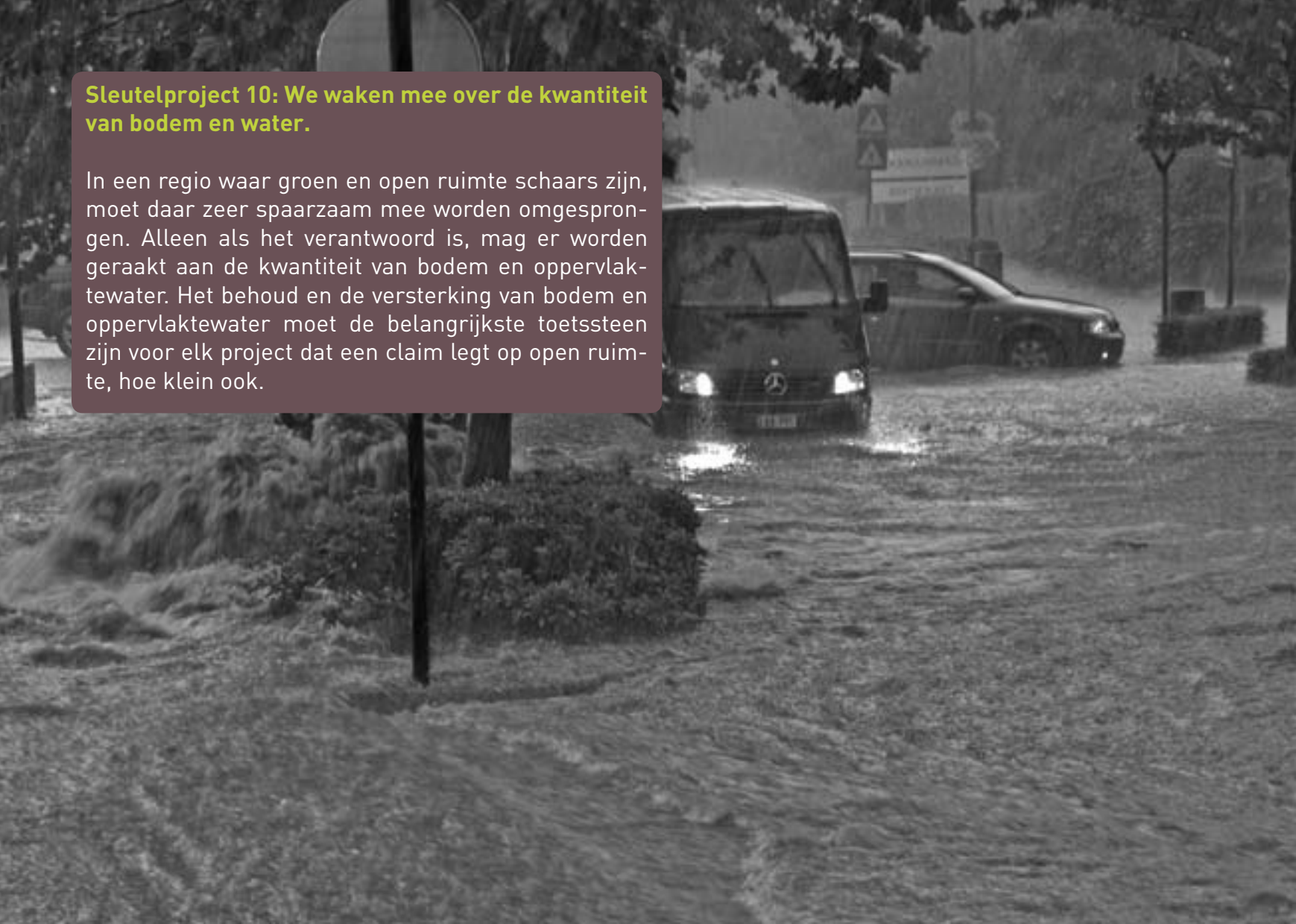
We leggen in nauwe samenwerking met de landbouwers buffers aan tegen uitspoeling van meststoffen en pesticiden langs waterlopen en holle wegen. We promoten een meer ecologische oeverstructuur. We werken daarbij vooral via beheersovereenkomsten met landbouwers.

Doelstelling 9.2 We voorkomen sedimenttransport naar lagergelegen gebieden

We bestrijden erosie en verminderen zo het sedimenttransport naar lagergelegen gebieden, zoals waterlopen en woonkernen. We vergroten de bergingsruimte voor water en verkleinen de risico's op overstromingen. We leggen ingebuisde beken open om piekafvoeren te bufferen en vismigratie te bevorderen.

Doelstelling 9.3 We verhogen gericht de bodembiodiversiteit in een streek

Door inzet van beheersovereenkomsten en afspraken met partners zoals natuurverenigingen nemen we vooraf geplande, gerichte maatregelen binnen een vooraf afgebakend gebied om er de bodemstructuur te verbeteren en de (bodem)biodiversiteit te verhogen. We stimuleren daarbij het mede-eigenaarschap van zowel de lokale bevolking, de landbouw als de lokale overheid.

Sleutelproject 10: We waken mee over de kwantiteit van bodem en water.

In een regio waar groen en open ruimte schaars zijn, moet daar zeer spaarzaam mee worden omgesprongen. Alleen als het verantwoord is, mag er worden geraakt aan de kwantiteit van bodem en oppervlaktewater. Het behoud en de versterking van bodem en oppervlaktewater moet de belangrijkste toetssteen zijn voor elk project dat een claim legt op open ruimte, hoe klein ook.

Doelstelling 10.1

Als open ruimte wordt aangesneden, worden we geraadpleegd en zoeken we naar een zo kwalitatief mogelijke oplossing om eventueel kwantitatief verlies van open bodem en oppervlaktewater te compenseren. We stimuleren en bevorderen een zo duurzaam mogelijk landgebruik.

Doelstelling 10.2

We staan niet toe dat er water sneller wordt afgevoerd, dat er minder ruimte komt voor water of dat het grondwater wordt uitgeput. We gaan verspilling van water en niet-rationeel watergebruik tegen. We nemen maatregelen om meer ruimte te creëren voor water in de Vlaamse Rand en leggen daarbij de relatie met de omringende gebieden.

Vrijwaren

Doelstelling 10.3

We voorzien in ruimte voor een natuurlijk watersysteem en geven prioriteit aan maatregelen bij de bron, lokale waterinfiltratie en lokale buffering. Uit kwetsbare gebieden, zoals valleien en 'watergebieden' weren we functies die daar niet thuishoren of we integreren ze op duurzame wijze. We geven opnieuw ruimte aan water in een verstedelijkte context.

Beheren

Pijler 5 Sociale samenhang...

...een 'eigen' plek van jong tot oud

Deze pijler raakt de beleidsdomeinen wonen, sociale cohesie, jeugd, sport, welzijn en recreatie.

De Vlaamse Rand is bij uitstek een plek waar mensen wonen en werken. Niet alleen voor recreatie of ontspanning is de kwaliteit van de omgeving belangrijk. Ook wonen en werken proberen we in een zo aangenaam mogelijke omgeving te doen. De omgevingskwaliteit voor de bewoners moet toenemen.

Sleutelproject 11: We maken onze leefwereld aangenamer

We maken onze leefwereld aangenamer. We hebben aandacht voor sluijverkeer, geluidsoverlast en sluijstorten. En we maken van woonplekken ook weer 'leefplekken' door ze aangepast in te richten.

Doelstelling 11.1

Verbeteren

Geluids- en verkeersoverlast gaan we tegen en proberen we te beperken door allerhande bovenlokale en lokale maatregelen: we zoeken onder andere structurele oplossingen voor sluijverkeer of we bezomen wegranden met geluidsmilderende beplanting. Maar er zijn uiteraard meer mogelijkheden.

Doelstelling 11.2

Aanpassen

We richten de directe woonomgeving aangepast in. Dorpspleinen, speelpleinen, buurtparken en volkstuinten krijgen vorm of worden heringericht. Daarbij gaan we uit van de wensen en behoeften van de verschillende leeftijdsgroepen en culturen die er gebruik van maken. We werken bottom-up en begeleiden het hele proces voortdurend. Specifieke doelgroepen die spontaan vaak minder inspraak opeisen - zoals kinderen, jongeren, allochtonen, senioren, ... - betrekken we uitdrukkelijk bij dat proces. We richten specifieke openbare plaatsen in met het oog op sport, cultuur of jeugd: evenementenweide, buurtsportplein, dorpsfeestruimte, loungepark, boshuttenspeelplaats, degustatietuintje, bloemplukveld, amateurkunstenpodium, stad-land-art-hotspot, enz.

Doelstelling 11.3

Verantwoordelijkheid

Door van in den beginne mee inspraak te geven bij de plannen creëren we vormen van mede-eigenaarschap en verantwoordelijkheid. De omwonenden zijn partners in het project en staan mee in voor het beheer achteraf. Het is 'hun' ruimte. Dat moet de sociale controle op de realisaties sterk verbeteren.

The image is a horizontal composition. The left side features a solid green background with several orange geometric shapes: a large diagonal stripe, a smaller vertical rectangle, and a larger horizontal rectangle above it. The right side is a photograph of a forest path. The path is narrow and covered with fallen leaves and green undergrowth. The trees are tall and thin, with some showing early autumn colors. Sunlight filters through the canopy, creating a dappled light effect on the ground.

Kansen om te slagen

'Over de Rand' moet een aanzet geven tot landinrichting in de hele Vlaamse Rand: een complex gebied met een grote diversiteit en met enkele zeer specifieke knelpunten. De slaagkansen van het project vergroten naarmate we kansen aangrijpen en het totaalplaatje zorgvuldig afstemmen op de eigenheid van de Vlaamse Rand.

Samenwerking

Elk project heeft meer slaagkansen, als alle betrokken partners - Vlaamse administraties, provincies, gemeenten, verenigingen, ondernemers, bewoners, ... - hun krachten bundelen. Een positieve sector- en grensoverschrijdende samenwerking en duidelijke afspraken tussen alle betrokken actoren zijn een mooie voedingsbodem om te slagen.

Een goede timing

"Over de Rand" is een uitnodiging om na te denken over Brussel en de Vlaamse Rand. Op basis van de projecten werken we in 2012 en 2013 aan meer concrete acties die op elkaar afgestemd zijn en in fasen kunnen worden uitgevoerd. Die meer concrete acties worden ingekapseld in een planprogramma en later in verschillende inrichtingsplannen die in het kader van landinrichting kunnen worden uitgevoerd. Als de Vlaamse Regering het planprogramma voor landinrichting in de Vlaamse Rand goedkeurt, werken we vanaf 2014 met duidelijke jaarplanningen. Die plannings geven een overzicht van de geplande projecten of acties voor het volgende jaar. Ze maken deel uit van een meerjarenplanning.

Sommige projecten of acties zullen niet te vatten zijn in een planprogramma of een inrichtingsplan. Voor die projecten die we niet via landinrichting kunnen realiseren gaan we op zoek naar andere middelen en eventueel ook andere partners om ze zo toch te kunnen vormgeven.

Van verwaarloosde open ruimte naar leef- en speelpark.

Praten met elkaar

Communicatie en participatie zijn twee belangrijke elementen. Met participatie of procesbegeleiding willen we een lokaal draagvlak smeden, het gebied bekendmaken bij het brede publiek en iedereen aanmoedigen om mee na te denken en verantwoordelijkheid te nemen. Achteraf volgt de nodige communicatie om de realisaties in de verf te zetten of om de doelgroepen ertoe aan te zetten de nieuwe realisaties zo goed mogelijk te gebruiken en te beheren.

Zodra het project goed en wel in de startblokken staat, kunnen we ook opteren voor een huisstijl en andere 'vaste' communicatiedragers. Daartoe stellen we een dynamisch communicatieplan op waarin communicatiemiddelen, communicatielijnen, boodschappen, dragers en doelpubliek worden afgelijnd.

De juiste instrumenten en voldoende financiering

Om de juiste acties op het juiste moment te kunnen uitvoeren kunnen we niet alleen terugvallen op middelen van landinrichting. In dit gebied is een brede waaier van instrumenten en subsidiekanalen nodig en naarmate de uitvoering nadert, zijn er financiën, middelen en mensen nodig. In een goed samenwerkingsverband voorzien de betrokken partners in personeel én financiële middelen om bepaalde acties uit te voeren. Juiste afspraken over financieringspercentages op Vlaams, provinciaal of gemeentelijk beleidsniveau zijn daarbij belangrijk.

Naast de instrumenten landinrichting, natuurinrichting of ruilverkaveling en hun financieringsmogelijkheden moeten dus ook andere instrumenten kunnen worden ingeschakeld voor de inrichting en het beheer van gebieden of gebouwen.

Naast Vlaamse, provinciale of gemeentelijke middelen, streven we naar een maximale inbreng vanuit Europese cofinancieringsprogramma's.

Een aanpak op maat

Uit de ruimtelijke analyse is al gebleken dat er een grote verscheidenheid is in de Vlaamse Rand. We moeten de deelgebieden ook benaderen vanuit hun eigenheid. Een landelijk gebied kunnen we niet op dezelfde manier behandelen als een verstedelijkende zone. Een typologieënboek kan de karakteristieken van de verschillende deelgebieden beter bespreekbaar maken.

Daarnaast moet ook worden rekening gehouden met enkele zeer specifieke karakteristieken van de Vlaamse Rand.

- De vertuining en verpaarding van de regio heeft de doorwandelbaarheid van het gebied verminderd. In open landbouwgebied kun je nog op de perceelsgrenzen wandelen. Tuinen en paardenweides zijn afgesloten. Dat leidt tot een minder toegankelijke open ruimte en een tanende collectieve open ruimte. Maar de paardenhouderij kan op haar manier ook bijdragen tot het behoud van de open ruimte. Wanneer haar sterke groei goed gekaderd wordt, biedt de paardenhouderij kansen voor landbouw, recreatie en economische activiteiten in dit gebied.

- Open ruimte creëert in een verstedelijkende context een meerwaarde voor wonen, werken en recreëren. Landbouw, al dan niet gepaard met verbrede doelstellingen of afgeleide nevenactiviteiten, kan een aantal (grootschalige) open ruimtes, zoals de open kouters, van verdere verstedelijking vrijwaren.

- Ook de aanleg van 'industriële groen' kan ontspanningsmogelijkheden bieden op bedrijventerreinen. Een verhoogde, maar duurzame en voor elke sector aangepaste toegankelijkheid van de open ruimte draagt bij tot de waardering voor en het behoud van die waardevolle natuur- en landschapselementen. Dat laatste kan onder meer bewerkstelligd worden met enkele gebiedsspecifieke toegangspoorten tot de open ruimte.

- De samenwerkingsverbanden zijn ruimer in deze regio: behalve met de 'zachtere' sectoren landbouw, natuur, recreatie, moet er ook kunnen worden samengewerkt met de 'hardere' sectoren, zoals wegenbouw, rivierbeheer, economie, mobiliteit, openbaar vervoer, omdat ze net zo goed claims leggen op de open ruimte. Dat zijn bijkomende uitdagingen voor de Vlaamse Rand, maar tegelijk ook kansen, want de regio is economisch sterk.

- Zoals in de rest van Vlaanderen is ook in de Vlaamse Rand de multiculturele samenleving een gegeven. Binnen die context moet niet alleen naar communicatie gekeken worden, maar ook naar verschillende waarden en verschillende verwachtingspatronen.

- De wisselwerking tussen Brussel en het randstedelijke aspect brengt heel zeker een eigen dimensie aan in de problematiek voor de Vlaamse Rand. Ook de nabijheid van een mogelijke grote afzetmarkt moet daarbij worden in rekening gebracht, net als het sluipverkeer en de alternatieve mobiliteit.

- De speculatieve druk en de gevolgen daarvan voor het gebied en de open ruimte zijn niet te verwaarlozen.

Welvarend Vlaanderen

Met 'Vlaanderen in actie' (VIA) wil de Vlaamse Regering tegen 2020 een slagkrachtig welvarend Vlaanderen op de rails hebben. Met deze 'Over de Rand' geven we daartoe al deels een aanzet voor de Vlaamse Rand, een druk en nijver gebied rond onze hoofdstad en het symbool bij uitstek van het 'Groen stedengewest' dat Vlaanderen ambieert te worden. We halen hieronder enkele VIA-doelstellingen aan waar dit planningsproces voor de Vlaamse Rand zeker een wezenlijke bijdrage bij levert.

- Voor water- en luchtkwaliteit, bodembescherming en geluidshinder scoort Vlaanderen in 2020 even goed als Europese economische topregio's.
- De gestage afname van de druk op milieu en natuur maakt dat het aantal gezonde levensjaren dat verloren gaat als gevolg van milieuvervuiling, significant daalt tegen 2020.
- Het beleid in 2020 focust binnen een Europese context op belangrijke uitdagingen en risico's. Zo moeten de gekozen maatregelen leiden tot een verdergaande verlaging van de broeikasgasemissies conform de voor Vlaanderen vastgestelde doelstellingen in het kader van de Europese klimaatwetgeving, een vermindering in 2020 van de gemiddelde jaarconcentratie aan fijn stof (PM10) met 25% t.a.v. 2007, waarbij alle Europese fijnstofnormen onverkort worden gerespecteerd.
- Een significante daling van de potentieel ernstig gehinderden door geluidsoverlast door verkeer met 15% tegen 2020.
- De meeste Vlaamse waterlopen hebben een goede ecologische toestand bereikt, zodat het effectief mogelijk is dat ten laatste in 2021 voldaan is aan de kwaliteitsvereisten van de kaderrichtlijn water.
- Om de gevolgen van de klimaatwijziging op vlak van o.a. waterhuishouding en biodiversiteit op te vangen, is in 2020 werk gemaakt van een heus adaptatiebeleid.
- Inzake biodiversiteit kan Vlaanderen in 2020 de vergelijking met de Europese economische topregio's aan.

- Hiertoe heeft Vlaanderen in 2020 voldoende habitat ingericht, herbestemd, verbeterd of afgebakend om 70% van de instandhoudingsdoelstellingen van de Europees te beschermen soorten en habitats te realiseren.

- Zowel de beboste oppervlakte als de kwaliteit ervan nemen aanzienlijk toe en minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden beschikt in 2020 over een stadsbos of heeft er een opgestart.

- Natuurbehoud en landschapszorg zorgen in 2020 voor bijkomende tewerkstelling.

- In 2020 heeft Vlaanderen een verkeers- en vervoerssysteem dat tot de performantste van Europa behoort.

- Hiervoor wordt co-modaliteit ondersteund door een gericht locatiebeleid en door het STOP-principe (stappen, trappen, openbaar vervoer en privévervoer) toe te passen als hoeksteen van het Vlaams mobiliteitsbeleid, zodat vanuit economisch, sociaal, ecologisch en logistiek oogpunt de meest optimale modus wordt ingezet.

- We zorgen dat we voldoen aan de milieudoelstellingen die andere Europese landen ook moeten bereiken tegen 2020.

- Het aantal afgelegde km per persoon in het woonwerkverkeer per auto wordt drastisch verlaagd tegen 2020. Onder meer thuiswerk wordt daartoe gestimuleerd.

- Tegen 2020 zullen bovendien 40% van de woonwerkverplaatsingen gebeuren enerzijds door collectief vervoer, waaronder het openbaar vervoer en anderzijds te voet of per fiets.

- In 2020 scoort Vlaanderen op diverse aspecten van de levenskwaliteit bij de hoogste van Europa. Dat blijkt uit een hoog geluksgevoel bij de bevolking, een hoge globale tevredenheid met de eigen leefsituatie, de levensstandaard en langer leven in goede gezondheid.

- In 2020 is Vlaanderen een solidaire, open en verdraagzame samenleving waarin het sociaal kapitaal minstens op het niveau ligt van de top vijf van Europese landen.

- Alle inwoners van Vlaanderen kunnen in 2020 worden bereikt door een vereniging, een buurtwerking, een vrijwilligersorganisatie of door samenlevingsopbouw.

- De Vlamingen hebben in 2020 intense sociale contacten, meer vertrouwen in de medemens en in de samenleving.

- Discriminatie is in 2020 uitgebannen, de evenredige arbeidsdeelname is verzekerd en de deelname van alle kansengroepen aan de andere domeinen van de maatschappij is proportioneel tot hun aandeel in de bevolking.

- In Vlaanderen zullen er belangrijke planningsinspanningen moeten gebeuren om de langetermijnvraag naar bedrijventerreinen te kunnen invullen. De ruimte die hiervoor nodig is, zal wetenschappelijk bepaald worden in het kader van het RSV-2020. Een economisch activeringsbeleid en de filosofie van de

ijzeren voorraad moeten tegen 2020 het aantal effectief bruikbare bedrijventerreinen verhogen tot minimaal 95% van het totale aantal bestemde bedrijventerreinen.

- In 2020 heeft Vlaanderen een performante landbouw die de vergelijking kan doorstaan met de Europese landbouweconomische topregio's. Tegen 2020 zal in Vlaanderen het landbouwareaal uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen juridisch verankerd zijn met het oog op rechtszekerheid inzake exploitatie.

- De economische poorten zijn in 2020 vlot bereikbaar via de verschillende transportmodi (weg, spoor, water of lucht) en via de verschillende transportdragers (zowel privaat als openbaar vervoer).

- Hiermee realiseren we in 2020 minder dan 5% verliesuren (op het totaal aantal gereden voertuiguren) op de hoofdwegen en beperken we de milieu-impact van het goederen- en personenvervoer.

- In 2020 hebben burgers en organisaties meer inspraak in het bestuur.

- Alle maatschappelijke actoren worden tegen 2020 meer actief bij het beleid betrokken. Dat bevordert het gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsbesef en de gemeenschappelijke actieve oplossingsgerichtheid van de overheid en het middenveld voor belangrijke maatschappelijke uitdagingen, zoals duurzame ontwikkeling.

- In 2020 nemen meer organisaties en ondernemingen maatschappelijke verantwoordelijkheid op en is MVO (maatschappelijk verantwoord ondernemen) algemeen verspreid. Organisaties en ondernemingen worden daarbij ondersteund door de sociale partners en door de overheid.

**Op weg naar een
onderbouwde visie**

Hieronder volgt een samenvatting van de analyse die Elke Vanempen, doctoraatsonderzoekster K.U.Leuven, Erasmushogeschool Brussel, maakte voor een eerste workshop rond de Vlaamse Rand in oktober 2011. Een aanzet voor een onderbouwde visie op de Vlaamse Rand?

Open ruimtes leveren diensten op verschillende schaalniveaus: van lokaal over nationaal tot internationaal. Randstedelijke open ruimtes bevinden zich veelal in de frontlinie van ontwikkeling en toch zijn ze vaak weinig bekend of er ontbreken verbindingen om ze op een hoger kwaliteits- en gebruiksniveau te kunnen tillen. De Vlaamse Rand is bovendien een relatief onderbestudeerd gebied met veel kennishiaten. De meeste studies en prognoses gaan bovendien over de relatie tussen Brussel als centrum met zijn rand. De relatie van de rand met het verdere hinterland is veel minder belicht. Nochtans is ook die band voor open ruimte een belangrijk gegeven.

De open ruimte heeft nood aan een sterke boodschap en een verhaal dat verteld wordt vanuit de open ruimte zelf, die over eigen waarden beschikt in de nabijheid van een stad. Volgens deze visie bouwen we een logi-

ca op vanuit open ruimte zelf, terwijl we er rekening mee houden dat de meeste van die ruimtes de invloed van mogelijke verstedelijking zeer sterk voelen. Hun ontwikkelingsnoden zijn daar logischerwijs mee gereleerd, zonder dat daarom hun hele functioneren op

het stedelijke is afgestemd. Als we het klassieke verhaal van Brussel met zijn rand doorbreken, dan krijgen we een perspectief van een landelijk openruimtegebied met uitlopers in de rand en op een aantal plekken verder tot in het centrum van Brussel.

De rand zit geprangd tussen allerlei institutionele en mentale grenzen en is geen eindpunt of eiland, maar een onderdeel van een ruimer geheel.

Een overkoepelend beeld op de ontwikkeling van Brussel en zijn rand dat door alle instanties gedragen wordt, bestaat vandaag nog niet echt. Door de afwezigheid van dat grotere perspectief en kader bestaat het risico dat gebieden als eilanden gepercipieerd worden, terwijl ze het vaak helemaal niet zijn. Een verdere fundering via een visie op hogere schaalniveau lijkt daarom wenselijk, al blijft de wisselwerking tussen die twee niveaus altijd van belang.

Vanuit een pragmatisch standpunt vatten we open ruimte op als inversie van bebouwde ruimte. Open ruimte slaat daarbij dus zowel op landbouwgebieden, natuurdomeinen, snippers onbebouwd gebied langs snelwegen, spoorwegbermen, bossen, boomgaarden, wateroppervlakken, volkstuinten en potentieel te hergebruiken brownfields, zoals voormalige ontginningsterreinen, afgedankte industrie, stortplaatsen, enz.

Aan de ontwikkeling van open ruimte zijn altijd enkele uitdagingen verbonden. Open ruimte in een randstedelijke context heeft nog bijkomende uitdagingen. De specifieke ligging van de Vlaamse Rand, de regionalisering van België en de daarmee samenhangende ruimtelijke bevoegdheidsverdeling tussen de gewesten maken van de Vlaams-Brusselse rand een bijzonder geval met eigen specifieke uitdagingen.

Zo zijn er de conflicten tussen individueel en maatschappelijk belang, de zoektocht naar nieuw perspectief, de nood aan een mentaliteitsomslag, een omslag naar opportuniteiten in ruimtes die gepercipieerd worden als 'restruimtes' maar dat niet zijn, omgaan met verpaarding, vertuining, inname van agrarische bedrijfsgebouwen door andere activiteiten, de zoektocht naar een vigerend (ideaal)beeld voor zo'n ruimte, enz.

Op dit moment bestaat er geen volledig beeld van de behoeftes omtrent open ruimte in de Vlaams-Brusselse rand. Gedurende het proces naar visieontwikkeling worden die geleidelijk duidelijk en komen ze naar voor uit het overleg met de partners.

Behalve nagaan welke soorten open ruimte er vandaag zijn, is het voor visievorming in zo'n randstedelijke context ook van belang om na te gaan wat

toekomstige noden en typologieën zijn en welke knelpunten er voor elk van die noden en typologieën nog bestaan.

In een tijd waar begrippen als de nevelstad, polycentrische ontwikkeling en ecopolis opgeld maken heeft de strikte scheiding tussen stad en land, natuur en cultuur, zowel op planmatig als beleidsmatig vlak afgedaan. Dergelijke dichotomieën beantwoorden niet meer aan de hedendaagse ruimtelijke realiteit en ondanks het Brusselse beleidsdiscours over de compacte stad en het Vlaamse beleidsdiscours over de groene rand is deze stelling ook voor Brussel geldig. De conventionele voorstelling van de Brusselse metropool als een sterk verstedelijkt kerngebied, met daaromheen een groene rand en vervolgens een landelijk buitengebied strookt nauwelijks met de werkelijkheid.

In het kader van verhoogde aandacht voor duurzame ontwikkeling en klimaatadaptatie wordt steeds meer naar de nog aanwezige open ruimte gekeken om enkele doelstellingen en maatregelen te halen. Daaronder vallen bijvoorbeeld de programma's rond stadsbossen, stadslandbouw en korteketenvermarkting, het ecopolisgedachtegoed, volkstuinten, enz. Ook daarbij dringt zich een vernieuw(en)de lezing van de openruimtestructuur op.

Samenvattend zijn er heel wat ‘contrasten’ – stedelijk versus landelijk, primair versus secundair, orde versus chaos, traditoneel-concentrische versus hedendaagse hybride opbouw, lage en hoge schaalniveaus – die een uitdaging zijn voor de sociaal-ruimtelijke ontwikkeling van de Vlaams-Brusselse rand. Een inversie van het kijken, met name vanuit open ruimte naar de stedelijkheid kijken in plaats van omgekeerd, is in dit geval een interessant uitgangspunt.

Daarbij moet het een prioriteit zijn om open ruimte maximaal te vrijwaren. De focus wordt gelegd op strategisch belangrijke open ruimtes met ecologische, landschappelijke of economische waarde, die bovendien als stapstenen in een netwerk kunnen fungeren. De kansen om groene verbindingen te bewaken en te versterken is daarbij een belangrijke doelstelling. Hoewel de visie enkel van toepassing is op de Vlaamse Rand, zou het niet correct zijn om ontwikkelingen daarbuiten niet mee te nemen.

De belangrijkste startvragen zijn de volgende:

- Welke kwaliteit van (open) ruimte wensen we?
- Wat betekent open ruimte in een 21ste-eeuwse context?
- Voor wie en wat ontwikkelen we die open ruimte?
- Wat zijn de behoeftes?
- Waar moeten er vanuit ecologisch, landschappelijk, economisch of sociocultureel oogpunt linken worden versterkt of bewaard?
- Hoe kan landelijkheid een plaats krijgen in een verstedelijkte context als Brussel?

Het lijkt nuttig om af te stappen van een ‘randlezing’ die steevast vertrekt vanuit het verstedelijkingscentrum. Er is ook een andere lezing mogelijk, vertrekkend vanuit de landschappelijke structuur op provinciale schaal.

We kunnen de regio ook indelen in een landelijk gebied in het westen met het Pajottenland als belangrijkste drager, een valleigebied daartussen van waaruit een verstedelijkingsexpansie ontstond en een nieuw plateau in het oosten met een boskarakter. Beide plateaus hebben een ander karakter. Op het westelijk plateau vinden we een fijnmazig waternetwerk, op het oostelijk valt eerder de bossenstructuur op. De ruimtelijke structuren en figuren van Brussel zijn voornamelijk in een noord-zuidrichting gestructureerd. De vallei en het water waren daarbij belangrijke structurerende elementen. Andere ontwikkelingen, zoals het wegensysteem, de luchthaven, de grote baanwinkels en enkele grotere ziekenhuizen deden een dwarsverbinding ontstaan. De ruimtelijke structuur waaide daardoor uit en werd steeds complexer.

Het 'randidee' ontstaat veelal vanuit een institutioneel en mobiliteitsperspectief. Vanuit een openruimteperspectief is dat randidee veel minder aanwezig, want er is ook veel 'grenzeloosheid', zowel op landschappelijk als infrastructureel vlak. Systemen zoals water, kanaal, steenwegen gaan met hun radiaal patroon door de rand. Ook het Zoniënwoud breekt door de grenzen van de rand. Inzake open ruimte denken zowel Brussel als Vlaanderen steeds vaker in een netwerkpatroon.

Het openruimteverhaal wordt zo een verhaal van almaar vaker verbinden en ontsluiten. Het scheiden-

de perspectief door landschappelijke ingrepen doorbreken kan daarbij een aanknopingspunt voor een visie op open ruimte zijn.

Veelal worden stedelijke concentraties als kernen beschouwd. Kaarten worden gecentreerd rond stedelijke centra, denkpatronen vertrekken vanuit het stedelijke. Een omkering van dat denken kan interessante perspectieven openen. Op die manier krijgt open ruimte een statuut dat gelijk staat aan dat van verstedelijking en is ze er niet aan ondergeschikt. Het leidt tot de bedenking dat open ruimte ook een kern en drager van de metropool kan zijn.

Programmatorische entiteiten, zoals de luchthaven, het Zoniënwoud, idyllische landelijkheid, bufferzones rond industrie, kasteelparken, maneges of de Plantentuin van Meise lijken soms versnipperde eilanden. Door ze in te schakelen in een breder netwerk krijgen ze betekenis en identiteit. Een lappendeken van openruimtetypes in een randstedelijke omgeving hoeft zo geen negatieve connotatie te krijgen. Het kan integendeel net de sterkte van dat landschap worden: patchwork wordt een kwaliteit.

Bij de benadering van de open ruimte kunnen we uitgaan van verschillende frequent gehanteerde modellen voor openruimteontwikkeling.

Bij het groenegordelconcept wordt een brede strook ruimte rond de stad open gehouden om de stedelijke groei in te dijken

Het ecopolismodel met zijn groene lobben of groenepolen schuift radiale uitbreiding naar voren als tegenhanger voor de concentrische, als ruimteverslindend beschouwde, uitbreiding.

Bij het opennetwerkconcept komt de open ruimte gelijkmatig verspreid over het stedelijk weefsel voor. Het zou nog nergens toegepast zijn, maar stratenrasters met daarbinnen een belangrijke plaats voor open ruimte komen meer voor.

We kunnen tot slot ook uitgaan van recentere modellen, zoals de vegetal city onder impuls van de cradle-to-cradle benadering, het integral urbanism met slash city, het Vlaams model van de rasterstad of de landschapsstad.

**Het werk zal
nooit af zijn**

In een voortdurend – en snel – evoluerend gebied zoals de Vlaamse Rand zal Vlaanderen ook blijvend moeten durven investeren. Als we met 'Over de Rand' een aanzet geven voor een planprogramma, dan wordt dat sowieso een dynamisch gegeven. Een planningsproces dat in de gegeven context voortdurend moet worden bijgestuurd en aangepast onder invloed van de evoluties en de omstandigheden. Daarom moeten we misschien wel eens durven nadenken over het principe van een 'cyclisch of recurrent landinrichtingsproject'? De Vlaamse Rand is een streek met een zeer grote dynamiek. Het is een illusie te denken dat we door eenmalige ingrepen de open ruimte in de Vlaamse Rand definitief in een plooi kunnen leggen. Met het idee van cyclische of recurrente landinrichting blijven we investeren in de open ruimte en de omgevingskwaliteit in de Vlaamse Rand

Een richting- gevend tijdspad

9 februari 2012

startsymposium

maart-oktober 2012

verspreiding publicatie
'Over de rand'
en eerste overleg
met partners

december 2012

eerste voorstel van
ontwerpplanprogramma
uitgewerkt

voorjaar 2013

ontwerpplanprogramma
wordt verfijnd
en verdere overleg
met partners

november 2013

planprogramma Vlaamse
Rand naar Commissie voor
Landinrichting

december 2013

planprogramma Vlaamse
Rand voorgelegd aan
Vlaamse Regering

**De visie
schematisch**

Pijler 1 Ruimte en rust: een randgeval

Sleutelproject 1: We koesteren en versterken onze waardevolle natuur, bos en landschap

- Doelstelling 1.1 We richten in en (laten) beheren
- Doelstelling 1.2 We leggen verbindingen aan
- Doelstelling 1.3 We breiden bos, natuur en landschap uit
- Doelstelling 1.4 We richten in op maat van de streek

Sleutelproject 2: We koesteren en versterken ons erfgoed en ons cultuurhistorisch patrimonium

- Doelstelling 2.1 We verbeteren de leefbaarheid in het centrum
- Doelstelling 2.2 We knopen cultuur aan bij de leefgemeenschap
- Doelstelling 2.3 We kleden in en maken beleefbaar
- Doelstelling 2.4 We moedigen privé-initiatieven aan

Sleutelproject 3: We promoten recreatie en toerisme en zorgen voor de nodige infrastructuur

- Doelstelling 3.1 We versterken en verbinden recreatieve infrastructuur
- Doelstelling 3.2 We koppelen recreatie aan andere sectoren
- Doelstelling 3.3 We creëren meerwaarde door medegebruik

Pijler 2 Voedsel voor diversiteit: een heerlijke hutsepot

Sleutelproject 4: We geven landbouw betere kansen

- Doelstelling 4.1 We structureren landbouw als behoeder voor open ruimte
- Doelstelling 4.2 We verbinden open ruimte ook via landbouw
- Doelstelling 4.3 We diversifiëren de landbouw
- Doelstelling 4.4 We geven landbouw de juiste ruimte

Sleutelproject 5: We geven landbouw terug aan de gemeenschap

- Doelstelling 5.1 We laten landbouwers het landschap beheren
- Doelstelling 5.2 We integreren landbouw in de gemeenschap
- Doelstelling 5.3 We sensibiliseren de gemeenschap voor landbouw

Pijler 3 Mobiliteit en innovatie:
op weg naar nu

Sleutelproject 6: We creëren infrastructuur voor zachte mobiliteit

- Doelstelling 6.1 We leggen missing links aan en stemmen dat bovengewestelijk af
- Doelstelling 6.2 We werken op maat en op vraag

Sleutelproject 7: We verzachten de harde verkeersingrepen en de gevolgen daarvan

- Doelstelling 7.1 We begeleiden nieuwe of vernieuwde harde verkeersinfrastructuur
- Doelstelling 7.2 We zoeken bovenlokale oplossingen voor dorpskerncongestie

Sleutelproject 8: We ondersteunen innovatieve ideeën voor een duurzaam economisch openruimtegebruik

- Doelstelling 8.1 We stimuleren bedrijven om te investeren in groen-blauwe verbindingen
- Doelstelling 8.2 We passen nieuwe economische initiatieven op een verantwoorde wijze in

Pijler 4 Bodem en water: daar
zit wat in!

Sleutelproject 9: We waken mee over de kwaliteit van bodem en oppervlaktewater

- Doelstelling 9.1 We voorkomen uitspoeling van meststoffen en pesticiden
- Doelstelling 9.2 We voorkomen sedimenttransport naar lagergelegen gebieden
- Doelstelling 9.3 We verhogen gericht de bodembiodiversiteit in een streek

Sleutelproject 10: We waken mee over de kwantiteit van bodem en water

- Doelstelling 10.1 We vrijwaren een duurzaam landgebruik
- Doelstelling 10.2 We behouden ruimte voor water
- Doelstelling 10.3 We geven opnieuw ruimte aan water

Pijler 5 Een 'eigen' plek van
jong tot oud

Sleutelproject 11: We maken onze leefwereld aangenamer

- Doelstelling 11.1 We verbeteren de leefomgeving
- Doelstelling 11.2 We passen de woonomgeving aan
- Doelstelling 11.3 We creëren mede-eigenaarschap en verantwoordelijkheid

Inhoud

Voorwoord	
Ter overweging	
Tijd voor kwaliteit	
De 'hardere sectoren' integreren	
De context	
Projectmissie en doelstellingen	
Omgevingskwaliteit	
Gebiedsgericht	
Maatwerk	
Uitgangssituatie en kenmerken van het gebied	
Tussen Zenne en Zoniën	
Zennevallei Zuid	
Pajottenland	
Dilbeek/Asse	
Grimbergen/Wemmel	
Zennevallei Noord	
Zaventem	
Kraainem/Wezembeek-Oppem	
Zoniënwoud	
Enkele algemene werkprincipes	
1.Ruimte en rust: een randgeval	
2.Voedsel voor diversiteit: een heerlijke hutsepot	
3.Mobiliteit en innovatie: op weg naar nu	

5
8
12
15
17
18
20
21
21
22
26
28
30
32
34
36
38
40
42
48
50
50
50

4.Bodem en water: daar zit wat in!
5.Een eigen plek van jong tot oud

Bestaand kader
Vernieuwen
Evenwicht
Verbinden
Samenwerking
Participatie
We lenen het land
Vijf Pijlers

Sleutelproject 1:

Doelstelling 1.1
Doelstelling 1.2
Doelstelling 1.3
Doelstelling 1.4

Sleutelproject 2:

Doelstelling 2.1
Doelstelling 2.2
Doelstelling 2.3
Doelstelling 2.4

Sleutelproject 3:

Doelstelling 3.1
Doelstelling 3.2
Doelstelling 3.3

We koesteren en versterken onze waardevolle natuur, bos en landschap

Inrichten en beheren
Verbinden
Uitbreiden
Op maat maken

We koesteren en versterken ons erfgoed en ons cultuurhistorisch patrimonium

We verbeteren de leefbaarheid in het centrum
Aanknopen bij cultuur
Inkleden
Privé-initiatieven inkapselen

We promoten recreatie en toerisme en zorgen voor de nodige infrastructuur

Versterken en verbinden
Koppelen
Medegebruik

50
50
52
52
53
53
54
54
55
56
60
61
61
61
61
62
63
63
63
63
64
65
65
65

Sleutelproject 4:	We geven landbouw betere kansen	68
Doelstelling 4.1	Structureren	69
Doelstelling 4.2	Verbinden	69
Doelstelling 4.3	Diversifiëren	69
Doelstelling 4.4	De ruimte beheren	69
Sleutelproject 5:	We geven landbouw terug aan de gemeenschap	70
Doelstelling 5.1	Beheren	71
Doelstelling 5.2	Integreren	71
Doelstelling 5.3	Sensibiliseren	71
Sleutelproject 6:	We creëren infrastructuur voor zachte mobiliteit	74
Doelstelling 6.1	We leggen missing links aan en stemmen dat bovengewestelijk af	75
Doelstelling 6.2	We werken op maat en op vraag	75
Sleutelproject 7:	We verzachten de harde verkeersingrepen en de gevolgen daarvan	76
Doelstelling 7.1	We begeleiden nieuwe of vernieuwde harde verkeersinfrastructuur	77
Doelstelling 7.2	We zoeken bovenlokale oplossingen voor dorpskerncongestie	77
Sleutelproject 8:	We ondersteunen innovatieve ideeën voor een duurzaam economisch openruimtegebruik	78
Doelstelling 8.1	We stimuleren bedrijven om te investeren in groen-blauwe verbindingen	79
Doelstelling 8.2	We passen nieuwe economische initiatieven op een verantwoorde wijze in	79
Sleutelproject 9:	We waken mee over de kwaliteit van bodem en oppervlaktewater	82
Doelstelling 9.1	We voorkomen uitspoeling van meststoffen en pesticiden	83
Doelstelling 9.2	We voorkomen sedimenttransport naar lagergelegen gebieden	83
Doelstelling 9.3	We verhogen gericht de bodembiodiversiteit in een streek	83

Sleutelproject 10:	We waken mee over de kwantiteit van bodem en water	84
Doelstelling 10.1	Vrijwaren	85
Doelstelling 10.2	Versterken	85
Sleutelproject 11:	We maken onze leefwereld aangenamer	88
Doelstelling 11.1	Verbeteren	89
Doelstelling 11.2	Aanpassen	89
Doelstelling 11.3	Verantwoordelijkheid	89
Kansen om te slagen		90
Samenwerking		92
Een goede timing		93
Praten met elkaar		94
De juiste instrumenten en voldoende financiering		94
Een aanpak op maat		96
Welvarend Vlaanderen		98
Het werk zal nooit af zijn		102

